

Deel C

Toolbox

Mensenrechten
op school

Werkvormen

Overzicht van alle activiteiten

In dit overzicht zie je in een oogopslag:

- Niveauaanduidingen (oplopend van 3-6 jaar tot 16-18 jaar),
- D (direct in de klas te gebruiken)
- V (verwijzing naar een lespakket dat aangevraagd of gedownload kan worden)
- Titels
- Het kernconcept van mensen- en kinderrechten waar de werkvorm over gaat

3-6 jaar		Kernconcept	
3-6 jaar	V	Kikker en de vreemdeling	Gelijkwaardigheid, gelijkheid – anders zijn, verantwoordelijkheid 5
4-6 jaar	D	Vrij of niet?	Vrijheid, autonomie en begrenzing 6

6-12 jaar		Kernconcept	
6-8 jaar	D	Grenzen aan vrijheid	Vrijheid, vrijheid van meningsuiting 11
6-8 jaar	D	Geblinddoekt	Rechten van mensen met een beperking 14
6-10 jaar	D	Kennismaken met mensenrechten	Alle mensenrechten, UVRM 16
6-10 jaar	D	Varen naar een nieuw land	Mensenrechten- en kinderrechten voor menswaardig bestaan en samenleven 17
6-10 jaar	D	Mensenrechten voor een nieuw land	Alle mensenrechten, UVRM 25
6-12 jaar	D	Mensenrechten- of Kinderrechtenpictionary	UVRM, VN-Kinderrechtenverdrag 26
6-18 jaar	D	Onze klassenregels	Recht op participatie, vrijheid van meningsuiting, recht en verantwoordelijkheid 27
6-18 jaar	V	Rainbow	Gelijke behandeling, discriminatieverbod, seksuele rechten 28
8-10 jaar	D	Mijn vrijheid, jouw vrijheid	Gelijke behandeling, vrijheid van meningsuiting 29
8-12 jaar	D	Klopt het wat ze zeggen over jongens en meisjes?	Gelijke behandeling mannen en vrouwen 31
8-18 jaar	D	Mensen- en kinderrechtenbingo	Mensen- en kinderrechten 32
9-12 jaar	D	Vluchten voor de oorlog	Vluchtelingen, kinderrechten 37
10-12 jaar	V	Digitale lessen kinderrechten	Kinderrechten, vluchtelingenkinderen, leven in een vluchtelingenkamp 38
10-12 jaar	V	Zet een stap naar voren	Recht op behoorlijke levensstandaard, gelijke behandeling, gelijke kansen 39
10-12 jaar	D	De club van lelijke kinderen	Gelijke behandeling, non-discriminatie, vrije meningsuiting, recht van vereniging 44
10-12 jaar	V	Adverteren met mensen- en kinderrechten	Alle mensen- en kinderrechten 45
10-12 jaar	D	Anders zijn maakt geen verschil	Rechten van mensen met een beperking, participatie, toegankelijkheid 46
10-12 jaar	V	Hier ben ik veilig	Vluchtelingenkinderen, asiël 47
10-12 jaar	V	De kinderrechtspecialist van de klas	Alle kinderrechten 48
10-12 jaar	D	KinderrechtenReis	Kinderrechten wereldwijd 51

10-18 jaar		Kernconcept		
10-13 jaar	V	Ontmoet de familie Muthuku	Recht op toereikende levensstandaard, onderwijs, gezondheid	55
10-14 jaar	D	Mensenrechten in het nieuws	Mensenrechten, UVRM	56
10-14 jaar	V	Nieuwe vrienden	Gelijke behandeling, mensenrechten voor iedereen	59
10-15 jaar	V	Vreemdelingenspel	Recht op asiel, mobiliteit, arbeid	60
10-15 jaar	D	Onze school is voor iedereen	Rechten van mensen met een beperking, toegankelijkheid, onderwijs, inclusie	61
12-15 jaar	D	Wat is er nodig voor het recht op onderwijs?	Onderwijs, andere mensen- en kinderrechten	63
10-15 jaar	D	Mensenrechten-thermometer van onze school	Recht op onderwijs, vrijheid van meningsuiting, participatie, mensenrechten op school	66
10-16 jaar	D	Het recht om zo gezond mogelijk te zijn	Recht op gezondheid	70
10-16 jaar	V	Op het eerste gezicht	Non-discriminatie, gelijke behandeling	73
10-18 jaar	D	Waar sta jij? Een lijndiscussie	Vrijheid van meningsuiting, participatie, kiesrecht	74
10-18 jaar	D	De vluchtkoffer	Vluchtelingen, veiligheid	75
12-15 jaar	V	Leerschool	Recht op onderwijs, verbod op kinderarbeid	76
12-16 jaar	D	Stories that move	Autonomie, gelijkwaardigheid, gelijke behandeling, diversiteit	77
12-16 jaar	V	Muziek en mensenrechten	Recht op cultuur en vrije meningsuiting	78
12-16 jaar	V	Vluchteling in beeld	Migratie, vluchtelingen	79
12-16 jaar	V	E-boek Kinderen die de wereld hebben veranderd	Verschillende kinderrechten	80
12-18 jaar	V	Trash	Recht op onderwijs (armoede, corruptie, politiegeweld)	81
14-16 jaar	V	Vluchtelingen & asielzoekers	Vluchtelingen, asiel, internationale verdragen	82
14-18 jaar	V	Martelen is geen spel	Verbod op martelen	83
14-20 jaar	V	Mensjesrechten	Recht op privacy, non-discriminatie, asiel	84
15-18 jaar	V	Is geluk een mensenrecht?	Mensenrechten (filosofie)	85
15-18 jaar	V	Het T-shirt	Vrijheid, vrijheid van meningsuiting, godsdienstvrijheid	86
15-21 jaar	V	Free2Choose	Mensenrechten, vrijheid van meningsuiting, godsdienstvrijheid, non-discriminatie	87
15-21 jaar	V	Fair Play	Non-discriminatie (vooroordelen)	88
16-18 jaar	V	De Fatale Cruise	Mensenrechten (filosofie)	89
16-18 jaar	V	Onschuldig ter dood veroordeeld	Doodstraf, discriminatie, eerlijk strafproces	90

3-6 jaar

Kikker en de vreemdeling

😊 3-6 jaar

🕒 30 minuten

📖 klassikaal

Kernconcept	Gelijkwaardigheid, gelijkheid - anders zijn, verantwoordelijkheid
Probleem	Discriminatie, uitsluiting, vooroordelen
Sluit aan bij	Anti-pestes, Oriëntatie op jezelf en de wereld: Mens en samenleving (samenleven, waarden en normen)
Vorbereiding	Film klaarzetten, eventueel kinderboek bestellen
Direct of verwijzing	Het boek is voor € 14,99 te bestellen in de boekhandel. De gelijknamige film (7 minuten) is gratis online te zien bij Movies That Matter ➔ www.movieshatmatter.nl/festival/programma/filmprogramma/film/2063/kikker-en-de-vreemdeling . De lesbrieven is gratis te downloaden via uitgeverij Leopold bij ➔ www.leopold.nl/wp-content/uploads/sites/15/2015/10/Kikker-en-de-vreemdeling.pdf
Leerdoel	Niemand kent Rat, maar toch is hij al veroordeeld! Leerlingen leren na te denken over hun oordelen over anderen en of dat wel eerlijk is.

In 'Kikker en de vreemdeling' van Max Velthuis krijgen Kikker en zijn vrienden Haas, Varkentje en Eend te maken met een vreemdeling.

Het is Rat, hij komt zomaar aanlopen – niemand kent hem. Varkentje vindt hem vies. Bovendien steelt hij van alles volgens Eend. Maar als Kikker op onderzoek uit gaat blijkt Rat eigenlijk een hele leuke rat te zijn! Gezellig en hulpvaardig. Als Rat weer besluit verder te trekken is Kikker heel verdrietig.

Aan de hand van het boek of de film en de lesbrieven leren de kinderen om na te denken over vragen als 'Wat is een vreemdeling?', 'Wat als je de taal niet spreekt?' en 'Is anders raar of juist leuk?' Eigenlijk weten Haas, Kikker, Eend en Varkentje niets van Rat. En toch vinden ze hem al vies en een dief! Waarom is dat? Vind je ook iemand stom of eng? Waarom vind je dat? En hoe weet je dat eigenlijk?

© 2016 Telescreen B.V./Rights at Work B.V. The Netherlands, under license from Max Velthuis Foundation with the support of the MEDIA Programme of the European Union

Vrij of niet?

4-6 jaar

1-2 lesuren

werken in groepjes, klassikaal

Kernconcept	Vrijheid, autonomie en begrenzing daarvan
Probleem	Anderen zomaar hun vrijheid ontnemen
Sluit aan bij	Oriëntatie op jezelf en de wereld: Mens en samenleving (organisatie van de samenleving) Mensenrechten & burgerschap
Vorbereiding	Een ruimte (gymzaal, speelruimte), hoepels, banken of krijt
Direct of verwijzing	Direct
Leerdoel	In deze les ontdekken de kinderen spelenderwijs de betekenis van het begrip 'vrijheid' en de noodzaak die soms te begrenzen, bijvoorbeeld door regels.

Bij jonge kinderen is er vaak nog een vanzelfsprekend gevoel van vrijheid. Ze zijn meestal nog vrij om te doen en laten waar ze zin in hebben. Als ze eenmaal naar school gaan, merken ze dat er grenzen zijn aan vrijheid.

Ga naar de gymzaal.

Vertel de leerlingen dat jij de visser bent en zij de vissen. De hoepel is het visnet. Vang steeds een paar leerlingen in de hoepel.

De leerlingen mogen uit de hoepel als ze door een vrije vis worden aangeraakt. Laat dan twee leerlingen vissers zijn, daarna drie, enzovoorts, totdat elke leerling een keer heeft ervaren hoe het is om visser te zijn. Speel door tot elke leerling een keer is gevangen.

Ga in een kring zitten. Bespreek:

- Wanneer was je vrij?
- Wanneer niet?
- Wat vond je fijner: rennen (zwemmen) of vastzitten in een hoepel? Waarom?
- Hoe vond je het als je uit de hoepel mocht?
- Als je een vis zou zijn, zou je dan in een kom of in de zee willen zwemmen? Waarom?

Lees het verhaal 'Twee aapjes' op de volgende pagina voor.

- Waarom zou Abel vrij willen zijn en Ansjie niet?
- Aan het eind van het verhaal lijkt dat andersom te zijn: Ansjie wil uit het hok en Abel vindt het leuk in het hok. Waarom?

- Wie is er weleens naar de dierentuin geweest?
- Zitten alle dieren daar in hokken? (In de Apenheul niet.)
- En op de kinderboerderij?
- Waarom zitten in de dierentuin vaak in hokken, en op de kinderboerderij meestal niet?
- Is onze klas een hok? Waarom wel of niet?
- Hebben wij genoeg ruimte om te bewegen in de klas? En in de gymzaal?
- Welke dieren zijn er nog meer in de dierentuin?

Ga met de groep naar de gymzaal, speellokaal of het schoolplein. Vertel: Jullie mogen een dierentuin maken en jullie gaan in groepjes 'hokken bouwen' (bijvoorbeeld met hoepels, banken, of krijttekeningen).

Loop rond terwijl de leerlingen hokken bouwen. Stel vragen aan de leerlingen zoals: Waarop let je bij het bouwen van een hok? Past er een olifant in dit hok? Kan er eventueel nog eentje bij? Kunnen ze dan nog bewegen? Of zou de olifant liever alleen zijn?

Laat de kinderen in de hokken spelen als een zelfgekozen dier

Laat de leerlingen de hokken afbreken.

Nu lopen de dieren vrij rond in de dierentuin. De leerlingen bewegen zich als hun zelfgekozen dier. Bespreek na:

- Hoe gaat dat, als de dieren loslopen?
- Zijn er botsingen? Waarom wel of niet?
- Is het handig om regels af te spreken als de mensen vrij willen rondlopen op straat? Waarom wel of niet?
- En in de klas?

Vrij of niet?

Voorleesverhaal: Twee aapjes

Abel Aap slingert aan de takken in zijn hok. Van de ene tak naar de andere. Soms klemt hij zich vast aan de tralies. 'Oe, oe, oe!'. Wat roept hij? Zou hij eruit willen?

Ansje Aap ligt op haar zij op een boomstam. Ze rekt zich uit. Daarna draait ze zich om op haar rug en sluit haar ogen. Zou ze het fijn vinden in het hok in de dierentuin?

Poink! Abel springt boven op het voorhoofd van Ansje. 'Oe, oe!'

Ansje duwt Abel weg met haar poot. Abel valt op de grond. Maar hij staat meteen weer op en klimt nu op de buik van Ansje.

Weer duwt Ansje hem weg. Deze keer blijft Abel stevig zitten. Hij trommelt met zijn handen op Ansjes buik.

Nu schiet Ansje overeind, waardoor Abel op de grond valt. Als hij rechtop gaat staan, staat Ansje voor hem met haar handen in haar zij. 'Oe, oe!', roept ze met een zware stem. Dat klinkt boos.

Dan steekt Abel zijn handen uit en kietelt Ansje onder haar armen. Ansje rent weg, maar Abel komt haar achterna. 'Oe oe!', lacht hij.

Maar Ansje lacht niet. Ze klemt zich vast aan de tralies. Zou Ansje er nu uit willen?

6-12 jaar

Grenzen aan vrijheid

6-8 jaar

1 lesuur

individueel, groepjes, klassikaal

Kernconcept	Vrijheid, vrijheid van meningsuiting
Probleem	Anderen pijn doen (gevoelens, fysiek)
Sluit aan bij	Oriëntatie op jezelf en de wereld: Mens en samenleving (organisatie van de samenleving / samenleven, waarden en normen) Mensenrechten & burgerschap
Voorbereiding	Uitdraai van symbolen voor zeggen, denken en doen; rood, groen en oranje kleurpotlood voor elke leerling
Direct of verwijzing	Direct
Leerdoel	De leerlingen onderzoeken de grenzen van de vrijheid in hun denken, doen en zeggen.

Geef iedere leerling een kopie van het werkblad. Hierop wordt het verloop van een dag aangegeven. Laat ze met groen kleuren als ze in deze activiteit vrijheid ervaren, rood als ze het gevoel hebben dat ze niet vrij zijn, of oranje als hun gevoel er tussenin zit.

Verdeel daarna klas in groepjes. Geef elk groepje een uitdraai van de symbolen doen, zeggen en denken. Benoem steeds een situatie (zie onder). Laat de leerlingen bespreken of die situatie te maken heeft met doen, met zeggen of met denken.

Situaties:

- Een tekening maken.
- Iemand een duw geven.
- Een snoepje uit de pot pakken.
- Iemand knuffelen.
- Je jaloers voelen.
- Wensen dat je sterk genoeg bent om iemand in elkaar te slaan.
- Zeggen dat je iemands kleren niet mooi vindt.
- Lachen.

Laat ze vervolgens elke situatie in hun groepje

bespreken: vinden ze dat ze vrij zijn om dit te doen/ zeggen/denken, of dat ze hier niet (helemaal) vrij in zijn? Laat ze bespreken wanneer je in deze situatie te ver gaat. Bespreek van enkele groepjes de uitkomsten. Laat de leerlingen zelf ook enkele situaties bedenken.

Pak als afsluiting de drie symbolen voor denken, doen en zeggen er nog eens bij.

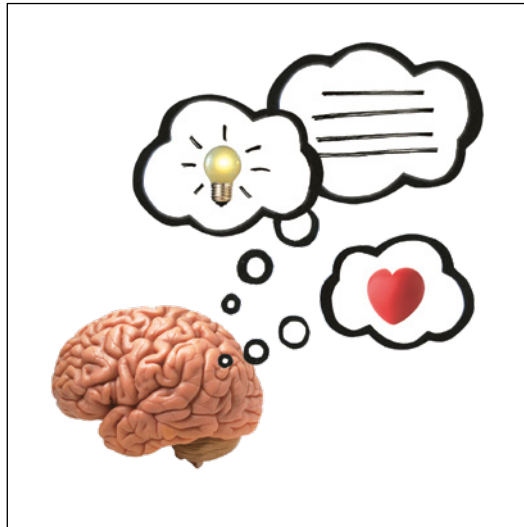
Bespreek: Wanneer heeft vrijheid een grens in de dingen die je doet? Hoe is dat voor de dingen die je zegt? En denkt?

Vertel tot slot: In je doen en zeggen ben je vrij.

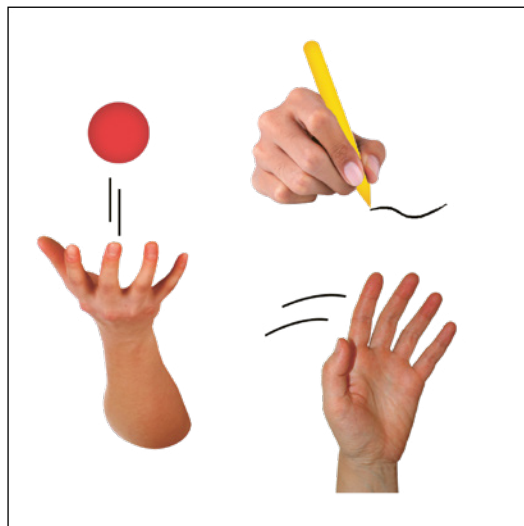
Maar er zit een grens aan, omdat je rekening moet houden met hoe het voor anderen is. In je denken ben je helemaal vrij. Je kunt anderen geen kwaad doen met je gedachten (alleen misschien jezelf).

Grenzen aan vrijheid

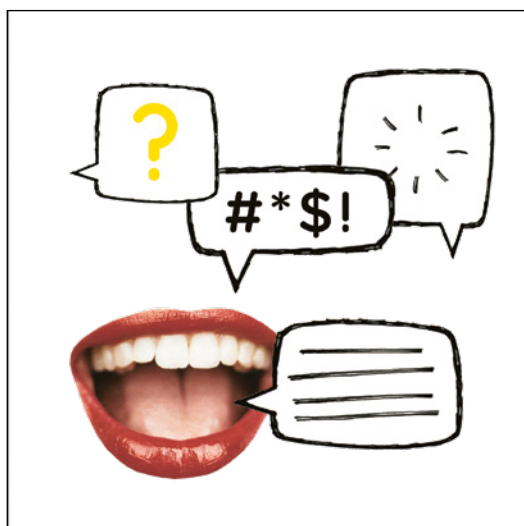
Denken, doen, zeggen

Denken

Doen

Zeggen

Grenzen aan vrijheid

Vrij of niet vrij?

Geblinddoekt

😊 6-8 jaar

🕒 30-45 minuten

👤 individueel, groepjes, klassikaal

Kernconcept	Rechten van mensen met een beperking
Probleem	Vooroordelen, belemmeringen voor mensen met een (visuele) beperking
Sluit aan bij	Leven met een beperking, rekening houden met de ander Oriëntatie op jezelf en de wereld: Mens en samenleving (samenleven, waarden en normen) Mensenrechten & burgerschap
Vorbereiding	Nodig zijn A4-blaadjes, kleurpotloden, een blinddoek en voldoende aankleedpoppen van papier of karton
Direct of verwijzing	Direct
Leerdoel	De kinderen leren zich in te leven in hoe het is om blind of slechtziend te zijn en wat zij dan nodig hebben in het dagelijks leven.

‘Geblinddoekt’ is een inlevingsactiviteit waarmee jonge leerlingen kunnen ervaren hoe het is om blind of slechtziend te zijn.

Begin de les met een kort groepsgesprek.

Wie kent iemand die blind is? Wat is allemaal lastiger in het dagelijks leven voor deze persoon? In deze les gaan de leerlingen proberen te ‘voelen’ hoe het is om blind te zijn.

De leerlingen krijgen in duo's twee opdrachten:

1. Om beurten geblinddoekt de pop aankleden.
2. Geblinddoekt een tekening maken.

1. Om beurten geblinddoekt de poppen aankleden

Geef elk duo een aankleedpop. Knip die uit. Om beurten geeft u hen een blinddoek en vraag hen om geblinddoekt de aankleedpop aan te kleden. Laat de ander hem of haar alleen met woorden helpen als het alleen niet lukt. Geef hen daar maximaal vier minuten voor. Daarna is de ander aan de beurt en die krijgt dezelfde opdracht.

2. Geblinddoekt een tekening maken

Bij de tekening zegt de een wat de ander moet tekenen: “Teken een appelboom. Teken daarnaast een huis, etc.”. Bespreek de leerlingen wat ze moeilijk vonden bij beide opdrachten. Hoe voelde het om geblinddoekt te zijn? Koppel hun antwoorden aan mensen met een visuele beperking: waarom mensen met een visuele beperking extra bescherming nodig hebben.

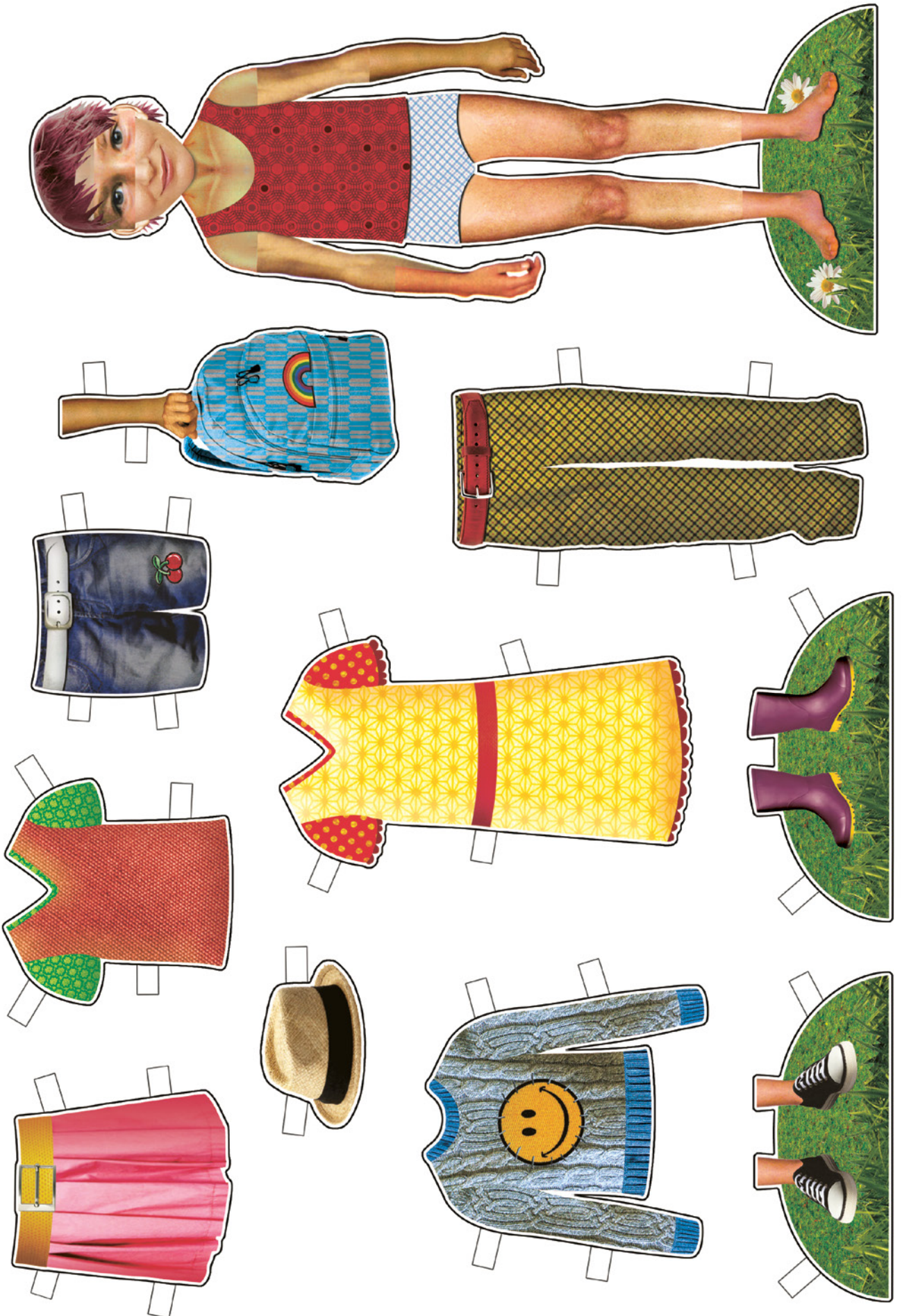
Bespreek daarna met de leerlingen hoe ze beide opdrachten vonden. Hoe voelde het om geblinddoekt te zijn? Wat vonden ze moeilijk? Koppel hun antwoorden aan mensen met een visuele beperking: welke hindernissen en drempels komen zij in het dagelijks leven tegen? Wat zou hun leven makkelijker maken zodat ze net als iedereen mee kunnen doen? Welke extra ondersteuning? En wat zou er op school gedaan moeten worden als er een slechtziende of blinde leerling zou zijn?

Suggesties:

- Als je aan een rolstoel kunt komen, doe dan een oefening met één kind in de rolstoel die door de school heen gaat.
- Kijk of je daarna een gastdocent of ervaringsdeskundige in de klas kunt uitnodigen om met de kinderen in gesprek te gaan.

Gebliindoekt

Aankleedpop

Kennismaken met mensenrechten

😊 6-10 jaar

🕒 30+ minuten

👤 individueel, werken in groepjes, klassikaal

Kernconcept	Alle mensenrechten van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (UVRM)
Probleem	Onwetendheid over mensenrechten
Sluit aan bij	Rechtstaat, mensenrechten voor iedereen, burgerschap Oriëntatie op jezelf en de wereld: Mens en samenleving (organisatie van de samenleving)
Vorbereiding	De versimpelde tekst van de UVRM voor leerlingen printen (zie bijlage toolbox)
Direct of verwijzing	Direct
Leerdoel	De leerlingen leren over de betekenis van mensenrechten in het dagelijks leven

Laat de leerlingen in groepjes van vier met elkaar bespreken wat een mens allemaal gelukkig maakt en hoe deze zich goed kan ontwikkelen.

Geef daarbij enkele voorbeelden:

- 'Om goed te kunnen groeien en zich te ontwikkelen, zou iedereen voldoende eten moeten hebben.'
- 'Om gelukkig te zijn, zou iedereen een huis moeten hebben om in te wonen.'
- 'Om zich goed te kunnen ontwikkelen, zou iedereen naar school kunnen gaan.'
- 'Om gelukkig te zijn, zou iedereen lieve ouders en vrienden moeten hebben.'

Na tien minuten: maak een woordweb aan de hand van steekwoorden die de groepjes bedacht hebben.

Geef vervolgens elke leerling een kopie van de vereenvoudigde tekst van de UVRM – zie bijlage van de toolbox. Bekijk samen met de leerlingen welke van hun woorden en zinnen ze kunnen terugvinden in de UVRM.

Als afsluiting kunt u de leerlingen vragen om een tekening te maken van een of meer mensenrechten. Of om meerder keren (elke week) een tekening te maken van één mensenrecht en in een klassengesprek ingaan op wat dat recht voor henzelf betekent.

Het logo van de UVRM

Varen naar een nieuw land

6-10 jaar

30-45 minuten

werken in groepjes (4-5 leerlingen), klassikaal

Kernconcept	Mensen- en kinderrechten zijn nodig om menswaardig samen te leven en je te ontwikkelen
Probleem	Je rechten niet kennen; alleen denken aan jezelf en korte termijn wensen
Sluit aan bij	Oriëntatie op jezelf en de wereld: Mens en samenleving (organisatie van de samenleving) Mensenrechten & burgerschap
Vorbereiding	Bedenk hoeveel groepjes van 4 of 5 je vormt. Print en knip voor ieder groepje één set van de 30 wensen- en behoeftenkaartjes. Doe elke set in aparte envelop. Lees de werkvorm, inclusief de toelichting voor de leraar met uitleg over de kaartjes.
Direct of verwijzing	Direct
Leerdoel	Leerlingen leren te onderscheiden tussen wensen (niet persé nodig, meer 'luxe') en behoeften (écht nodig). Die laatste zijn vastgelegd in mensen- en kinderrechten. Ze worden zicht bewust van welke rechten zij belangrijk vinden. Zie ook 'Een nieuw land' voor een variatie op deze oefening.

Verdeel de klas in groepjes van vier of vijf. Elke groep krijgt een envelop met de 30 kaarten. Vertel aan de leerlingen:

Stel, er is een nieuw land ontdekt.

Er wonen nog geen mensen. Jullie zitten per groep in een boot op weg naar het nieuwe land. Jullie hebben een envelop bij je met 30 kaarten met 'wensen' en 'behoefte'. Daar staan dingen op die je kunt gebruiken in het nieuwe land. Maar dan:

Het schip dreigt te zinken! We moeten vier kaarten weggooien om het schip drijvend te houden!

Vraag de groepjes om vier kaarten weg te doen. Maar pas op! Denk goed na welke kaarten je wegdoet. Misschien heb je deze wel dringend nodig in het nieuwe land!

Leg de 'overbodige' kaartjes op één hoop.

De storm is weer gaan liggen, maar niet voor lang. De storm wordt nog heviger! Er komt een orkaan recht op het schip af.

Om te overleven moeten we weer drie kaartjes weggooien! Maar vergeet niet: wat je nu weggooit, heb je later misschien dringend in het nieuwe land nodig.

Verzamel de 'overbodige' kaartjes weer op één hoop.

Dat ging nét goed! We zijn nu bijna gered en zijn dichtbij de kust. Maar opeens komt er een walvis voorbij!

- Het dier ramt het schip en er ontstaat een gat.
- We moeten weer drie kaartjes weggooien om het schip lichter te maken.
- We hebben nu tien kaartjes weggegooid. We hebben er nog twintig over. Die leggen de leerlingen open op een rijtje voor zich neer.
- Laat de leerlingen even langs de verschillende groepjes lopen om de setjes met elkaar te vergelijken. Welke kaarten hebben zij over? Welke setjes zijn bijna identiek? Waarom zou je zonder sommige kaartjes niet kunnen leven? Waarom zijn sommige kaartjes eerder een 'luxe'?

Sluit dan klassikaal af.

Bespreek met de leerlingen:

- Is er verschil tussen een wens en een behoefte: een wens is wat je graag zou willen, een behoefte is wat je écht nodig hebt om te leven, te groeien en je te ontwikkelen. Mensenrechten zijn er niet om aan alle wensen te voldoen. Maar om aan die behoeften te voldoen en kinderrechten zijn er speciaal voor kinderen: voor hun ontwikkeling, bescherming autonomie en zeggenschap. (Zie ook paragraaf 3.2 van deze toolbox.)

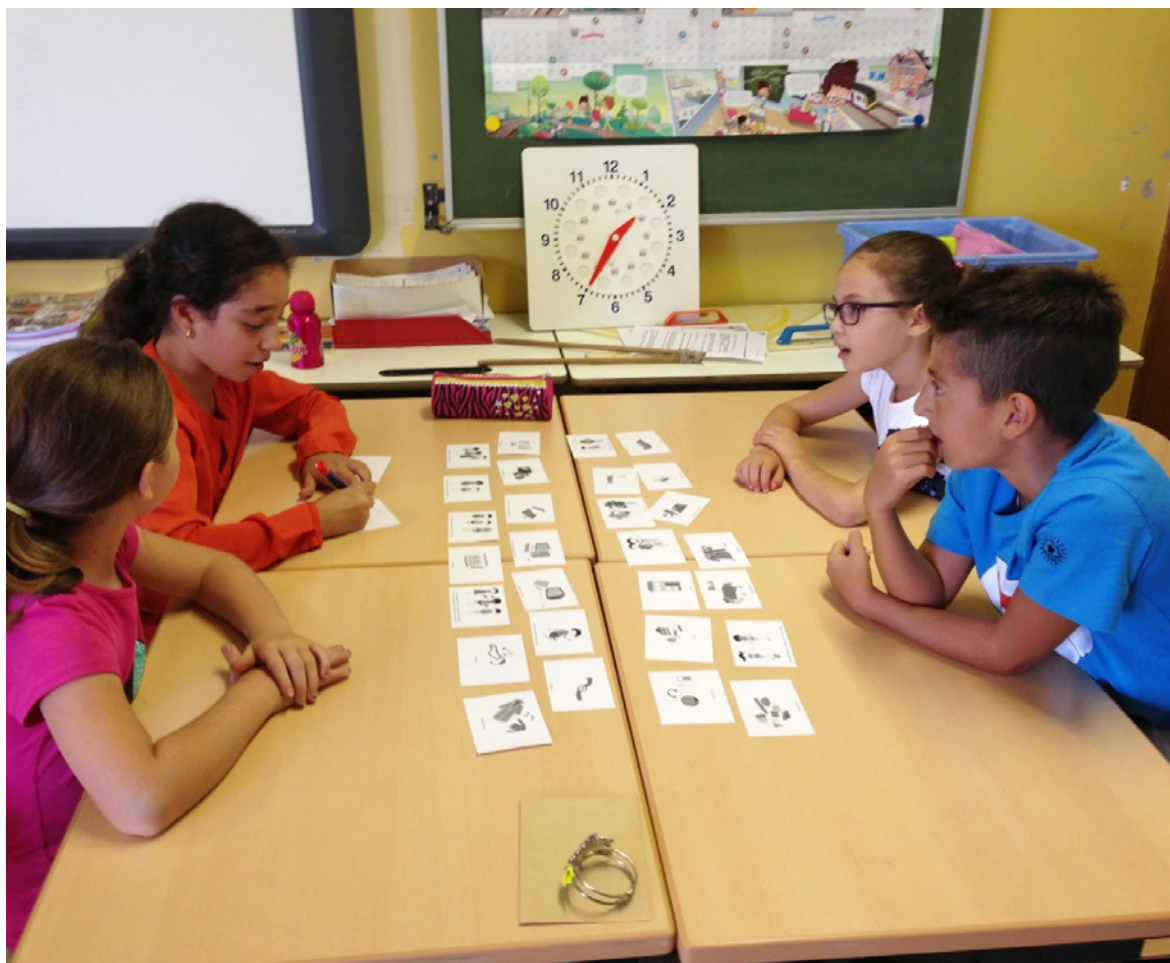
- Soms is er wel ergens recht op maar daar staat dan niet bij hoeveel of hoe dan precies. Kinderen hebben bijvoorbeeld het recht om te spelen maar er staat niet bij op welk speelgoed. Of je hebt recht op een toereikende levensstandaard maar om welke kleding gaat het dan, en welk huis? Uitgangspunt is dat het genoeg moet zijn om te overleven en jezelf te ontwikkelen. Je ouders of, als het hen niet lukt, de overheid moeten daarbij helpen. De overheid met bijvoorbeeld sociale uitkeringen, huursubsidie of korting om lid te worden van sportclubs.

Stel tot slot samen een top 10 samen met kaartjes die de leerlingen de allerbelangrijkste mensenrechten vinden en een top 5 van kaartjes die ze echt een 'luce' vinden.

Waarom hebben verschillende mensen verschillende voorkeuren? Maar waarom zijn mensenrechten wel allemaal even belangrijk?

Toelichting voor de leraar

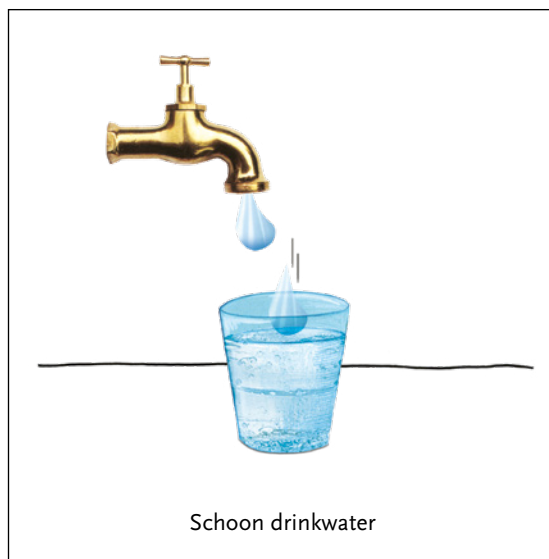
De wensen en behoeften op de kaartjes gaan soms over een mensen- of kinderrecht. Soms heel duidelijk en soms minder direct. Die rechten staan in het rechter rijtje op de volgende pagina vermeld.

Wens of behoefte	Mensen- / kinderrecht
Geld om uit te geven zoals ik wil	Recht op toereikende levensstandaard zodat je jezelf kunt ontwikkelen?
Schoon drinkwater	Recht op schoon drinkwater
Computer en toegang tot internet	Recht op toegang tot informatie uit diverse bronnen
Eerlijke behandeling en geen discriminatie	Recht op gelijke behandeling en verbod op discriminatie
Een eigen slaapkamer	Geen mensen/kinderrecht. Wel: recht op toereikende huisvesting
Mijn eigen mening kunnen geven	Recht op vrije meningsuiting, ook voor kinderen als het om zaken gaat die voor hen belangrijk zijn
Een schoon milieu	Recht op een gezond en hygiënisch leefmilieu
Mobiele telefoon	Is dit nodig voor je ontwikkeling? Zo ja, dan valt het onder het recht op een toereikende levensstandaard
Een comfortabel huis	Recht op toereikende huisvesting
Cola en hamburger	Geen mensen/kinderrecht
Krant en televisie	Recht op informatie en vrije meningsuiting
Mogelijkheid om mijn godsdienst te beoefenen	Vrijheid om je eigen godsdienst of levensbeschouwing te hebben en uit te oefenen, en vrijheid van ouders om hun kinderen hierbij te begeleiden
Bescherming tegen misbruik	Recht op bescherming door de overheid tegen misbruik en verwaarlozing, extra bescherming als je niet in je eigen gezin kunt wonen
Dokters	Recht op zo goed mogelijke gezondheid en de best mogelijke gezondheidszorg
Snoep	Is dit nodig voor je ontwikkeling?
Horloge	Is dit nodig voor je ontwikkeling?
Mp3-speler	Is dit nodig voor je ontwikkeling?
Mogelijkheden om te rusten en te spelen	Ieder kind heeft recht op vrije tijd, op spelen en deelname aan culturele en artistieke activiteiten
Ouders	Ouders hebben de verantwoordelijkheid goed voor hun kinderen te zorgen. Als zij dat niet doen, helpt de overheid
Speelgoed en spelletjes	Ieder kind heeft recht op vrije tijd, op spelen en deelname aan culturele en artistieke activiteiten. De overheid moet hierbij helpen als dat nodig is
Medicijnen tegen ziektes	Recht op zo goed mogelijke gezondheid en de best mogelijke gezondheidszorg
Warme kleren	Recht op toereikende levensstandaard zodat je jezelf kunt ontwikkelen
Mogelijkheid om mijn cultuur en taal uit te oefenen	Kinderen uit minderheidsgroepen hebben recht de eigen cultuur te beleven en eigen taal te spreken
Modieuze kleding	Recht op toereikende levensstandaard?
Een vakantie op het strand	Ieder kind heeft recht op vrije tijd, op spelen en deelname aan culturele en artistieke activiteiten
Voedzaam eten	Recht op toereikende levensstandaard zodat je jezelf kunt ontwikkelen
Naar school gaan	Recht op onderwijs
Fiets	Recht op vrije mobiliteit, recht op toereikende levensstandaard zodat je jezelf kunt ontwikkelen?
Eerlijke regels en democratie	Algemeen kiesrecht als je 18 jaar bent en mensenrechten in verdragen en in de Nederlandse Grondwet
Juwelen	Recht op toereikende levensstandaard zodat je jezelf kunt ontwikkelen?

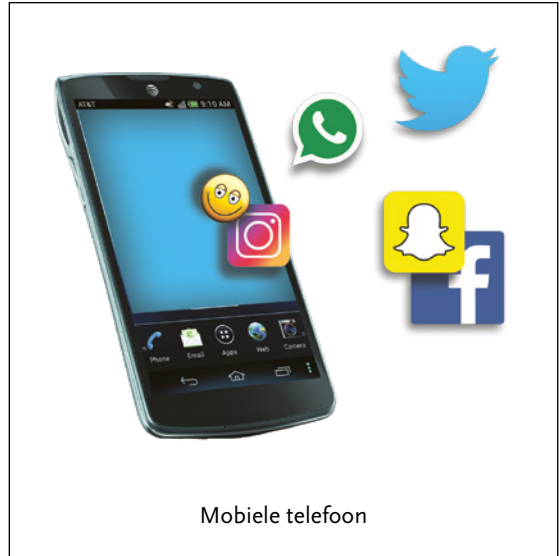
Varen naar een nieuw land

Wensen- en behoeftenkaarten

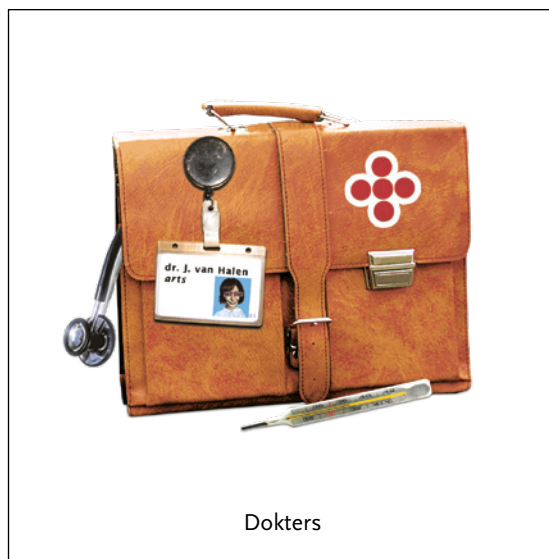
Varen naar een nieuw land

Wensen- en behoeftenkaarten

Varen naar een nieuw land

Wensen- en behoeftenkaarten

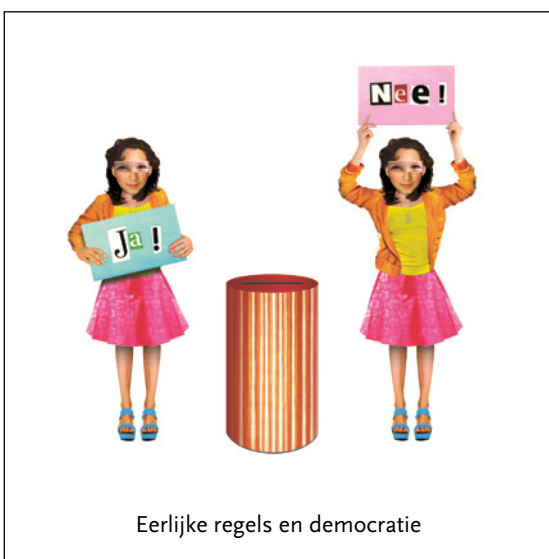
Varen naar een nieuw land

Wensen- en behoeftenkaarten

Varen naar een nieuw land

Wensen- en behoeftenkaarten

Mensenrechten voor een nieuw land

6-10 jaar

30 minuten

werken in groepjes (4-5 leerlingen), klassikaal

Kernconcept	Alle Mensenrechten, UVRM
Probleem	Onwetendheid over mensenrechten
Sluit aan bij	Oriëntatie op jezelf en de wereld: Mens en samenleving (organisatie van de samenleving) Mensenrechten & burgerschap
Vorbereiding	Leg A3-tjes en schrijfmateriaal klaar voor elk groepje. Voor de afsluiter: geef iedere leerling een kopie van de verkorte versie van de UVRM (zie bijlage toolbox)
Direct of verwijzing	Direct
Leerdoel	In deze oefening ontwerpen de leerlingen hun eigen mensenrechten en vergelijken die met de UVRM. Ze gaan beseffen wat mensenrechten zijn. Zie ook 'Varen naar een nieuw land' voor een variatie op deze oefening.

Lees het volgende scenario voor:

Er is een nieuw land ontdekt. Er wonen nog geen mensen en er gelden ook geen regels en wetten. Jullie verhuizen naar het nieuwe land. Maar je weet nog niet wat voor positie je daar hebt. Jullie mogen bepalen welke mensenrechten daar gaan gelden.

Verdeel de klas in groepjes van vier of vijf.

Elke groep krijgt een groot vel papier.

a. Geef het nieuwe land een eigen naam.

b. Stel samen een lijst op met vijf à tien rechten die voor iedereen gelden: de mensenrechten. Elk mensenrecht begint met de woorden: 'Iedereen heeft recht op ...' Bijvoorbeeld: om niet te sterven van de dorst hebben we in het nieuwe land water nodig.

Het mensenrecht wordt dan: 'Iedereen heeft recht op schoon water'.

Daarna bekijken de leerlingen de posters.

Welke wetten zijn er in de landen? Wat zijn de grootste verschillen tussen de landen? Welk land vind je het plezierigst? Zou je daar willen wonen?

Elke groep presenteert nu zijn lijst aan de hele groep.

Maak, terwijl ze dat doen, een 'hoofdlijst' met alle genoemde rechten, zonder dubbelingen.

- Zijn sommige rechten min of meer hetzelfde? Kunnen ze gecombineerd worden?
- Staat een recht op maar één lijst? Moet die op de hoofdlijst of niet?

Discussie vragen:

- Veranderde je van gedachte over welke rechten het meest belangrijk zijn?
- Hoe zou het leven in het nieuwe land zijn als sommige rechten niet mogen gelden?
- Zijn er rechten die je nog aan de lijst wilt toevoegen?
- Waarom is het opstellen van een lijst zoals deze nuttig?

Als laatste:

Geef elke leerling een kopie van de eenvoudige versie van de UVRM.

- Kun je de gevonden mensenrechten vergelijken met mensenrechtenartikelen uit de UVRM? Zo ja, lees dan het hele artikel voor.
- Aan welk mensenrechten is niet gedacht? Wie kan dat verklaren? Begrijpen ze waarom die ook belangrijk zijn?

Sluit af met het volgende:

Mensenrechten gaan uit van de menselijke waardigheid en de gelijkwaardigheid van iedereen. Ze maken ons heel. Daarom is het geen vergaarbak waaruit je selectief kunt shoppen. De overheid is verplicht ze allemaal te garanderen. Zij moet bijvoorbeeld het recht van mensen op voedsel en vrijheid te garanderen. Een mens kan niet vrij zijn als hij/zij honger heeft en niet mag uiten dat hij/zij honger heeft.

Mensenrechten- of Kinderrechtenpictionary

6-12 jaar

30-45 minuten

individueel, groepjes (4-6 leerlingen), klassikaal

Kernconcept	Alle mensenrechten van de UVRM en/of het VN-Kinderrechtenverdrag
Probleem	Onwetendheid over mensenrechten
Sluit aan bij	Oriëntatie op jezelf en de wereld: Mens en samenleving (organisatie van de samenleving) Mensenrechten en burgerschap
Vorbereiding	Tekenpapier, potloden. Print voor elk groepje de verkorte versie van de UVRM of het VN-Kinderrechtenverdrag (zie bijlage toolbox) en knip strookjes met steeds één mensen- of kinderrecht erop. Doe die in een envelop.
Direct of verwijzing	Direct
Leerdoel	Een variant op het bekende tekenspel Pictionary helpt leerlingen goed onthouden welke mensenrechten er zijn. Goed te doen als herhalingsoefening nadat de leerlingen al les over de UVRM en/of het VN-Kinderrechtenverdrag hebben gehad.

Verdeel de klas in groepen van 4-6 leerlingen. Geef ieder groepje een envelop met de strookjes. Om beurten pakt een leerling in het groepje zonder te kijken één strookje met een recht van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (UVRM) of het VN-Kinderrechtenverdrag.

Hij of zij tekent het recht. Daarbij mag hij geen woorden tekenen. De anderen proberen te raden om welk recht het gaat. Wie het eerste het goed heeft, krijgt een punt.

Elke leerling komt een of twee keer aan het woord. Winnaar is degene die de meeste punten heeft. De groepswinnaars spelen nog een keer tegen elkaar en zo wordt er een eindwinnaar bepaald.

Als afsluiting:

Bespreek na het spel met de leerlingen of het makkelijk of juist moeilijk is om een mensen- of kinderrechten uit te beelden én te raden.

Welke mensen- rechten waren het moeilijkst om uit te beelden?

En welke waren juist eenvoudig?

Zijn de groepjes het met elkaar eens?

spelende begrijpen de leerlingen steeds beter wat rechten van de UVRM / VN-Kinderrechtenverdrag tekenen.

Pictionary: het recht op onderwijs

Onze klassenregels

6-18 jaar

20-30 minuten

individueel, werken in groepjes, klassikaal

Kernconcept	Het recht op participatie, vrijheid van meningsuiting, rechten en verantwoordelijkheid
Probleem	Niet betrokken voelen bij zaken die de leerling aangaan, passiviteit
Sluit aan bij	Verantwoordelijkheid nemen, participatie, mensenrechten & burgerschap Oriëntatie op jezelf en de wereld: Mens en samenleving (organisatie van de samenleving)
Vorbereiding	Geen
Direct of verwijzing	Direct
Leerdoel	De leerlingen stellen samen eigen klassenregels op. Deze werkvorm kun je het beste aan het begin van het schooljaar doen. Zie paragraaf 6.3 van deze toolbox voor meer informatie over participatie.

Veel leerlingen zijn al bekend met klassenregels. Soms zijn ze door de docent en soms door de klas zelf vastgesteld. Deze oefening kun je het best aan het begin van het schooljaar doen.

Als je al klassenregels met de klas hebt opgesteld, kun je ervoor kiezen om deze klassenregels weer eens met z'n allen te bekijken. Zijn we het er nog mee eens of kunnen we misschien aanpassingen doen?

Voor de jongste leerlingen

1. Laat de leerlingen in kleine groepjes nadenken over klassenregels. Schrijf hun suggesties op het (digi)bord.
2. Herformuleer negatieve voorstellen in positieve regels. De regel 'Val anderen niet in de rede als ze aan het woord zijn' bijvoorbeeld kan worden geherformuleerd in 'Laat een ander eerst uitspreken voordat je zelf gaat praten'.
3. Geef de leerlingen de kans om het oneens te zijn met een voorgestelde regel. Je kan ook suggesties geven als er naar jouw mening regels ontbreken. Maar laat de klas beslissen. Sommigen zeggen dat het bij klassenregels vooral gaat om de helderheid en eenvoud van de regels en dat iedereen zich gekend voelt en het ermee eens is.
4. Maak ook afspraken over wat als een van de leerlingen zich niet aan de klassenregel(s) houdt.
5. Laat een klein groepje de opgestelde klassenregels mooi overschrijven of uittypen en wellicht ook vrolijk vormgeven. Hang de eindversie op een duidelijke plek in het klaslokaal op. De leerlingen en jij kunnen er dan zo nodig naar verwijzen.

Aanvulling voor de oudere leerlingen

1. Kijk of het werkt als je elke klassenregel begint met 'Iedereen heeft het recht om ...'; bijvoorbeeld: 'iedereen heeft het recht om mee te doen' (= het recht op participatie).
2. Indien gewenst kun je die 'rechten' verbinden met 'verantwoordelijkheden'. Gebruik liever 'verantwoordelijkheden' in plaats van 'plichten' omdat mensenrechtenverdragen weinig plichten voor individuen kennen, maar vooral voor staten. Maar duidelijk is dat mensenrechten wel verantwoordelijkheid en solidariteit van gewone mensen vragen.
3. Stel jezelf de vraag of de klassenregels ook voor jou als leraar gelden. Zo ja, vertel dat de leerlingen.

Rechten	Verantwoordelijkheden
Iedereen heeft het recht om zijn mening te geven.	Ik heb de plicht ervoor te zorgen dat anderen hun mening kunnen geven.
Iedereen heeft het recht om zich veilig in de klas te vinden.	Ik heb de plicht te voorkomen dat anderen zich beschadigd voelen.
.....

Rainbow

😊 6-18 jaar

🕒 1-4 lesuren

👤 individueel, tweetallen of groepjes, klassikaal

Kernconcept	Gelijke behandeling, verbod op discriminatie, seksuele rechten
Probleem	Vooroordelen, discriminatie
Sluit aan bij	Vooroordelen, pesten, seksuele diversiteit, identiteit, respect Oriëntatie op jezelf en de wereld: Mens en samenleving (seksuele rechten, sociale en culturele invloeden / samenleven, waarden en normen)
Vorbereiding	Dvd klaarzetten
Direct of verwijzing	De dvd is voor € 15,- bij COC Amsterdam te bestellen via ➔ www.cocamsterdam.nl/thema/voorlichting/rainbow-lespakket
Leerdoel	Rainbow bestaat uit een dvd met 9 korte films met een handleiding en online lesmateriaal voor docenten van basis- en voortgezet onderwijs.

Doel van het lespakket 'Rainbow' is het bespreekbaar maken en bevorderen van de acceptatie van seksuele diversiteit op zowel basisscholen als scholen voor voortgezet onderwijs. Uit onderzoek van de Europese Unie is gebleken dat korte films kunnen helpen om homofobie en andere taboes bespreekbaar te maken.

'Rainbow' bevat twee films voor leerlingen van 6-7 jaar, twee films voor leerlingen van 8-10 jaar, drie films voor leerlingen van 11-14 jaar en twee films voor leerlingen van 15-18 jaar. De films bestaan uit animaties, documentaires en speelfilms, van 3 tot 18 minuten. De thema's die aan bod komen variëren van persoonlijk geluk, 'coming out', diversiteit, gender

dysforie, stereotypen, schelden en pesten tot homofobie, activisme, geweld en conflictantering. Inhoudelijk lopen de films uiteen van een lieflijke sfeertekening tot een rauwe, bijna gewelddadige confrontaties tussen slachtoffers en pesters.

Op de DVD (onderdeel 'Study Guide') zijn bij elke film kijkopdrachten, suggesties en opdrachten te vinden, aangepast aan het niveau van de leerlingen. Zo gaat een van de opdrachten bij de animatie 'Mobile' (6 minuten, voor 6-7 jaar) in op onderlinge verschillen waarmee met potloden van alle kleuren van de regenboog een prachtige tekening te maken is. Voorafgaand aan de speelfilm 'Omar' (9 minuten voor 15-18 jaar) bespreken de leerlingen in tweetallen of zij ooit gediscrimineerd werden en hoe ze daarop reageerden. De handleiding geeft – los van de films – ook tips voor de leerkrachten en klassikale oefeningen gericht op het creëren van veiligheid in de klas.

Links: Mobile
Rechts: Omar

Mijn vrijheid, jouw vrijheid

8-10 jaar

1-2 lesuren

individueel, groepjes, klassikaal

Kernconcept	Gelijke behandeling, het recht op vrijheid van meningsuiting
Probleem	Vooroordelen, discriminatie
Sluit aan bij	Vrijheid van meningsuiting, verantwoordelijkheid, vooroordelen, respect voor elkaar Oriëntatie op jezelf en de wereld: Mens en samenleving (samenleven, waarden en normen)
Vorbereiding	Lege A3-pagina's (of groter) voor de te maken affiches, zet het werkblad met de drie verhaaltjes (zie volgende pagina) op het digibord klaar om met de leerlingen te lezen
Direct of verwijzing	Direct
Leerdoel	De leerlingen onderzoeken de betekenis van het recht op gelijke behandeling, het verbod op discriminatie, evenals de vrijheid van meningsuiting en de grenzen hiervan.

Bekijk met de leerlingen via het digibord het YouTube-filmpje 'Dromen van Vrijheid'

➔ youtu.be/_3T19_AKlf4.

Welke vrijheden zijn er?

Maak met de leerlingen een top drie van vrijheden die zij het meest waardevol vinden.

Lees vervolgens artikel 1 van de Nederlandse Grondwet voor, of toon dit op het digibord:

'Allen die zich in Nederland bevinden, worden in gelijke gevallen gelijk behandeld. Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook, is niet toegestaan.'

Dit is een belangrijk mensenrecht; het staat ook in de UVRM en internationale mensenrechten-verdragen, zoals het VN-Kinderrechtenverdrag.

Lees ook artikel 13 van het VN-Kinderrechtenverdrag over het recht op vrije meningsuiting (zie de verkorte versie in de bijlage).

Deze mensenrechten komen aan bod in de volgende verhaaltjes. Lees daarna de verhaaltjes op de volgende pagina met de groep. Bespreek wat de leerlingen vinden van het gedrag en de uitspraken van de drie kinderen.

Doe dit aan de hand van de volgende vragen:

- Wat vind je van het gedrag en de uitspraken van Jochem, Roos en Achmed?
- Wat vind je ervan dat Achmed de uitspraken van Roos over buitenlanders niet leuk vindt, maar het wel eens is met haar uitspraken over Jochem? Hoe zou het komen dat Achmed zo denkt?
- Mag je wel iets zeggen over homo zijn, maar niet over buitenlander zijn?
- Wat zou je tegen Jochem willen zeggen? Wat tegen Roos? En wat tegen Achmed?
- Heb jij weleens iemand iets horen zeggen waarbij je dacht: ik wou dat ik jou een pleister op je mond kon plakken?
- Hoe ga jij ermee om als iemand iets tegen jou zegt dat je niet leuk vindt?
- Vind jij dat alles gezegd mag worden omdat het nou eenmaal je mening is? Ook als je iemand kwetst of pijn doet met jouw opmerking?
- Wie bepaalt eigenlijk wat je wel of niet mag zeggen?

Verdeel als afsluiting de klas in groepjes van drie.

Laat elk groepje artikel 1 van de Nederlandse Grondwet in eigen woorden opschrijven en vervolgens op een affiche zetten. Laat ze ervoor zorgen dat hun affiche veel aandacht vraagt, bijvoorbeeld door kleurgebruik, de grootte of vorm van het affiche, of door de afbeelding(en). Hang de affiches op opvallende plekken in de school op.

Mijn vrijheid, jouw vrijheid

Jochem, Jeffrey en Achmed

Jochem

'Is het echt waar, Jochem?', vraagt Achmed aan mij.

'Wat is echt waar?', vraag ik verbaasd.

'Op de deur van de jongens-wc staat dat jij een mietje bent', grinnikt Achmed.

Ik probeer niet te reageren en loop meteen naar de wc om te kijken. En ja, daar staat het, met dikke zwarte stift op de wc-deur: 'Jochem is een mietje.' Iedereen die naar de wc gaat, kan het zien. Ik probeer de tekst met spuug van de deur te halen. Maar dat lukt niet.

Ook niet met zeep en een papieren handdoekje ...

Sinds ik met carnaval een keer als prinses naar school ben gekomen, noemen veel kinderen uit de groep mij een mietje. Laatst fietste er een heel groepje achter me aan. Ze bleven maar zingen: 'Jochem is een homo, Jochem is een homo.'

Wie zegt dat als ik één keer als prinses verkleed ben, dat ik dan meteen een homo ben? Ik weet helemaal niet of ik verliefd ben op jongens of meisjes. En wat dan nog?

Roos

'Dat was wel echt een goeie grap. Dat mietje Jochem moest ik gewoon een keer terugpakken. Ik ben verdediger in mijn voetbalteam. Laatst speelden we een wedstrijd tegen het team van Jochem. Hij was spits. Het ging de hele wedstrijd goed, tot in de laatste minuut. Toen kreeg Jochem de bal van links en ik stond op het verkeerde been. Hij schoot hem er goed in, dat wel. Maar na afloop riep hij zomaar dat ik maar een andere sport moet kiezen: "Ga lekker korfballen, want voetballen kun je niet." Met carnaval trekt die gek een jurk aan. Mooie kans dus om hem even goed voor gek te zetten, dat mietje.'

Achmed

'In Nederland mag je zomaar zeggen en doen wat je wilt. Dat vind ik heel goed hoor. Alleen hoor je soms wel hele rare dingen. Roos roept steeds dat haar vader zegt dat alle buitenlanders het land uit moeten. Omdat wij hun banen zouden inpikken. Dan loopt ze langs en fluistert in mijn oor: 'Binnenkort gaan alle buitenlanders eruit, wacht maar af.' Ik vind het dan best lastig om me in te houden en er niet tegenin te gaan. Want ik ben gewoon Nederlander hoor. Wel vind ik het een mooie stunt dat Roos op de wc-deur heeft gezet dat Jochem een homo is. Want dat doe je toch niet, als jongen in een jurk op school komen?'

Klopt het wat ze zeggen over jongens en meisjes?

8-12 jaar

20-80 minuten

individueel, groepjes (4-5 leerlingen), klassikaal

Kernconcept	Gelijke behandeling mannen en vrouwen
Probleem	Vooroordelen, stereotypen
Sluit aan bij	Inclusiviteit, respect, diversiteit, genuanceerd denken Oriëntatie op jezelf en de wereld - Mens en maatschappij (samenleven, waarden en normen) Mensenrechten & burgerschap
Vorbereiding	Lees paragraaf 6.6 van deze toolbox, over stereotypen, vooroordelen en discriminatie. Print de vier antwoorden (zie begin werkvorm) en hang deze in de hoeken van de klas.
Direct of verwijzing	Direct
Leerdoel	Een tweedelige activiteit over genderrollen met stellingen en een rollenspel. Leerlingen leren te onderscheiden tussen vooroordelen, stereotypen en feiten.

Stereotypen zijn versimpelde en veralgemeende meningen over personen, die bepaalde kenmerken zouden hebben. Dat is op zich niet erg, het helpt om jezelf te definiëren ten opzichte van anderen en om indrukken te verwerken.

Het wordt een vooroordeel als je de andere persoon of groep om dat vermeende kenmerk als minder of gevaarlijk ziet en je daar vijandige of agressieve gevoelens bij hebt. Beide kunnen leiden tot discriminatie. Discriminatie is het anders behandelen, achterstellen of uitsluiten van mensen op basis van (persoonlijke) kenmerken, zoals geslacht, ras, leeftijd, godsdienst, seksuele gerichtheid (zie par. 6.6 toolbox).

Deel 1: stellingen m/v

In vier hoeken van de klas hangt een A-4tje met een van de volgende antwoorden: 'Ik ben het er mee eens', 'Ik weet het niet', 'Ik denk er nog over na' en 'Ik ben het er niet mee eens'.

Lees een van onderstaande stellingen voor en vraag de leerlingen bij de hoek te staan die hen het meest aanspreekt. Doe dat met vier of vijf verschillende stellingen.

- Poppen zijn alleen voor meisjes
- Jongens huilen niet
- Een meisje kan niet de baas zijn
- Jongens en meisjes kunnen allebei lief zijn
- Alleen jongens kunnen voetballen
- Meisjes zijn zwak en jongens zijn sterk

- Alleen vrouwen kunnen goed koken
- Jongens zijn luier dan meisjes
- Meisjes kunnen beter liegen dan jongens
- Meisjes zijn slimmer dan jongens
- Als er wat misgaat krijgen jongens altijd als eerste de schuld
- Het is oké als jongens elkaar pijn doen, maar ze mogen geen meisjes pijn doen

Daarna gaan de leerlingen weer terug naar hun eigen plaats.

Besprek met z'n allen wat er gebeurde tijdens de eerste stellingen en het lopen naar de verschillende hoeken in de klas. Laat de leerlingen verwoorden

waarom ze ergens voor kozen. Leg daarbij uit wat stereotypen en vooroordelen zijn.

- Herkennen de leerlingen bepaalde stereotypen?
- Kunnen ze voorbeelden noemen van andere stereotypen en ook vooroordelen?
- Waarom zouden deze soms negatieve gevolgen kunnen hebben?
- En leg uit dat het erom gaat vragen te stellen zonder direct te oordelen.

Deel 2: rollenspel

Je verdeelt nu de de klas in kleine groepjes en let daarbij op een gelijke verdeling van meisjes en jongens. Geef elke groep een andere stelling die nog niet aan bod is geweest. Geef hen tien minuten voorbereidingstijd voor een kort rollenspel over de stelling. Laat de leerlingen in hun rollenspel aangeven wat hun boodschap aan de rest van de klas is.

Mensen- en kinderrechtenbingo

😊 8-18 jaar

🕒 15-30 minuten

👤 individueel, werken in tweetallen, klassikaal

Kernconcept	Mensen- en kinderrechten
Probleem	Onwetendheid over mensenrechten
Sluit aan bij	Oriëntatie op jezelf en de wereld - Mens en maatschappij (samenleven, waarden en normen) Mensenrechten & burgerschap
Vorbereiding	Printen van een van de drie verschillende versies van bingo-vellen; de leerlingen hebben een pen of potlood nodig. Lees ook vast de antwoordenlijst.
Direct of verwijzing	Direct
Leerdoel	Een variant op bingo. Leerlingen gaan met elkaar in gesprek en wisselen hun kennis over mensen- en kinderrechten uit.

De leerlingen zoeken een medeleerling die antwoord kan geven op een van de vragen van het bingo-vel. Het antwoord schrijven ze op in het juiste vakje van hun papier. Voor de volgende vraag zoeken ze naar een andere leerling die het antwoord kan geven enz. tot het blaadje vol is. De leraar zet het spel stil en controleert de antwoorden.

Leerlingen van het voortgezet onderwijs mogen twee vragen stellen aan dezelfde leerling voordat ze een andere medeleerling moeten opzoeken. Ze moeten dus minimaal zes (onderbouw) tot acht (bovenbouw) leerlingen aanspreken om de antwoorden te weten te komen.

Bespreek na het spel met de leerlingen de antwoorden die ze gegeven hebben. Gebruik hierbij de antwoordenlijst die hierna ook volgt.

Kinder- en mensenrechtenbingo

Bingo! Basisonderwijs

Vind iemand die...

... weet wanneer je volgens het Kinderrechtenverdrag een kind bent	... weet op welke datum de Kinderrechten worden gevierd	... vijf mensen- of kinderrechten kan opnoemen
... de naam van een organisatie kent die zich inzet voor de kinderrechten	... twee verschillende redenen kan geven waarom mensen soms vluchten	... een land kan noemen waaruit veel mensen vluchten
... een land kan noemen waar veel kinderarbeid voorkomt	... een voorbeeld van discriminatie kan geven	... weet door welke organisatie de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens is aangenomen

Kinder- en mensenrechtenbingo

Bingo! Voortgezet onderwijs – onderbouw

Vind iemand die...

... de officiële naam van de mensenrechtenverklaring kan noemen	... een kinderrecht kan noemen	... organisatie kan noemen waarin alle landen van de wereld samenwerken
... een groep mensen kan benoemen die extra ondersteuning nodig hebben	... de naam van een lied / boek / film over mensenrechten kan noemen	... een organisatie kan noemen die zich inzet voor de naleving van de mensenrechten
... een organisatie kan noemen die zich inzet voor de naleving van de kinderrechten	... een voorbeeld van discriminatie kan geven	... vijf mensen- of kinderrechten kan opnoemen
... de naam van een mensenrechtenactivist of mensenrechtenverdediger kan noemen	... een schending van het recht op leven kan noemen	... een voorbeeld kan geven van een schending van het recht op privacy

Kinder- en mensenrechtenbingo

Bingo! Voortgezet onderwijs – bovenbouw

Vind iemand die...

... de officiële naam van de mensenrechtenverklaring kan noemen	... de naam van een mensenrechtenverdrag (dus geen verklaring) kan noemen	... weet wat we elk jaar wereldwijd vieren op 8 maart
... weet op welke datum elk jaar de Dag van de Rechten van de Mens wordt gevierd	... de titel van een film over mensenrechten kan noemen	... de naam van een andere mensenrechtenorganisatie dan Amnesty International kan noemen
... de vijf landen van de Veiligheidsraad noemen die vetorecht hebben	... een voorbeeld van een mensenrechtenschending kan noemen	... minimaal drie voorwaarden kan noemen voor een eerlijk proces
... een plicht kan noemen die iedereen heeft ten aanzien van de mensenrechten	... een voorbeeld kan geven van twee botsende mensenrechten	... vijf mensen- of kinderrechten kan opnoemen
... de naam van een mensenrechtenactivist of mensenrechtenverdediger kan noemen	... de namen van drie landen kan noemen waar de doodstraf wordt uitgevoerd	... die het verschil kan uitleggen tussen grondrechten enerzijds en mensen- en kinderrechten anderzijds

Antwoorden

Bingo! Basisonderwijs

- Wanneer ben je volgens het Kinderrechtenverdrag een kind? Als je jonger dan 18 bent.
- Op welke datum worden kinderrechten gevierd? 20 November is het Internationale Dag van de Rechten van het Kind.
- Vijf mensen- of kinderrechten? Kijk in de bijlage naar verkorte versie van UVRM en VN-Kinderrechtenverdrag.
- Naam van organisatie die zich inzet voor kinderrechten? Bijvoorbeeld Unicef, Defence for Children, Unesco, War Child.
- Twee redenen om te vluchten? Politieke vervolging, oorlog, armoede.
- Land waaruit veel mensen vluchten? Syrië, Afghanistan, Bosnië (in verleden), Ethiopië.
- Land waar veel kinderarbeid is? India, Bangladesh, Turkije, Ivoorkust.
- Voorbeeld van discriminatie? Etnisch profileren (bijv. dat politie mensen aanhoudt op grond van hun huidskleur), iemand niet aannemen vanwege de leeftijd of dat zij zwanger is, iemand niets verkopen of binnenlaten vanwege huidskleur/ras/hoofddoekje.
- Door welke organisatie is UVRM aangenomen? Algemene Vergadering van de Verenigde Naties op 10 december 1948.

Bingo! Voortgezet onderwijs – onderbouw

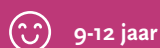
- Officiële naam mensenrechtenverklaring? Universele Verklaring van de Rechten van de Mens.
- Een kinderrecht? Zie bijlage voor verkorte versie van VN-Kinderrechtenverdrag.
- Organisatie waarin alle landen van de wereld samenwerken? Verenigde Naties.
- Een groep mensen die speciale ondersteuning door mensenrechten nodig hebben? Vrouwen, kinderen, mensen met een beperking, inheemse volkeren. Daar zijn aparte verdragen en verklaringen voor.
- Lied/boek/film over mensenrechten? Zelf bedenken.
- Organisatie die zich inzet voor mensenrechten? De makers van de toolbox!
- Organisatie die zich inzet voor kinderrechten? Bijvoorbeeld Unicef, Defence for Children, Unesco, War Child.
- Voorbeeld van discriminatie? Etnisch profileren (bijv. dat politie mensen aanhoudt op grond van hun huidskleur), iemand niet aannemen vanwege de leeftijd of dat zij zwanger is, iemand niets verkopen of binnenlaten vanwege huidskleur/ras/hoofddoekje.
- Vijf mensen- of kinderrechten? Kijk in de bijlage naar verkorte versie van UVRM en VN-Kinderrechtenverdrag.
- Naam van een mensenrechtenactivist of – verdediger? Bijv. Martin Luther King, Malala Yousafzai, Nelson Mandela

- Schending van het recht op leven? Onschuldige burgers in oorlog doden, martelen tot de dood erop volgt, slechte gezondheidszorg bieden waardoor patiënt overlijdt.
- Voorbeeld van schending recht op privacy? Naaktfoto's zonder toestemming doorsturen, zonder toestemming een huis binnengaan en doorzoeken, post van iemand anders zomaar openmaken, een camera in de straat ophangen en de beelden onbeveiligd bewaren.

Bingo! Voortgezet onderwijs – bovenbouw

- Officiële naam mensenrechtenverklaring? Universele Verklaring van de Rechten van de Mens.
- Naam mensenrechtenverdrag? VN-Kinderrechtenverdrag, Europese Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM).
- Wat gevierd wordt op 8 maart? De rechten van vrouwen, dan is het Internationale Vrouwendag.
- Datum van Dag van de Rechten van de Mens? 10 december.
- Titel van een film over mensenrechten? Zelf bedenken.
- Naam van een mensenrechtenorganisatie ander dan Amnesty? Zie makers van deze toolbox!
- Vijf landen de Veiligheidsraad met vetorecht? China, Engeland, Frankrijk, VS, Rusland.
- Voorbeeld mensenrechtenschending? Martelen, iemand niets verkopen vanwege huidskleur, overheid die bepaalde journalisten of kranen verbiedt, iemand gevangen zetten zonder eerlijk strafproces.
- Drie voorwaarden eerlijk proces? Een officiële aanklacht, onafhankelijkheid van rechters, berechting op redelijke termijn, rechtsbijstand, gelegenheid en tijd tot het voorbereiden van een verdediging, mogelijkheid tot het horen van getuigen, geen dwang tot bekennen, berechting volgens wetten geldig op het moment van het vermeende delict, geen veroordeling alleen op basis van verklaring.
- Plicht t.a.v. mensenrechten? Om te helpen om mensenrechten van anderen te beschermen (art. 29 UVRM)
- Voorbeeld van twee botsende rechten? Je mening uiten en daarmee discriminerende opmerkingen maken.
- Vijf mensen- of kinderrechten: Zie bijlage voor verkorte versie van VN-Kinderrechtenverdrag en de UVRM.
- Naam van een mensenrechtenactivist of – verdediger? Bijv. Martin Luther King, Malala Yousafzai, Nelson Mandela
- Drie landen waar de doodstraf wordt toegepast? China, Verenigde Staten, Iran, Saoedi-Arabië, Irak, Pakistan.
- Verschil grondrechten/mensen- en kinderrechten? Grondrechten staan in nationale Grondwet of Constitutie en gelden alleen in dat land. Mensen- en kinderrechten staan in internationale verdragen en gelden voor de landen die ondertekend en geratificeerd hebben (waarvoor de nationale parlementen ingestemd hebben).

Vluchten voor de oorlog

9-12 jaar

1 - 1,5 lesuren

individueel, werken in groepjes, klassikaal

Kernconcept	Vluchtelingen, kinderrechten algemeen
Probleem	Oorlogsslachtoffers, ontheemding, vluchtelingen
Sluit aan bij	Inleven in anderen; Oriëntatie op jezelf en de wereld - Mens en maatschappij (samenleven, waarden en normen) / Ruimte (bevolking) Mensenrechten & wereldburgerschap
Vorbereiding	Materiaal aanvragen en dvd klaarzetten
Direct of verwijzing	Voor 10 euro aan portokosten te bestellen bij www.amnesty.nl/wat-we-doen/educatie/bestelformulier-vluchten-voor-de-oorlog Voor de selfie: www.amnesty.nl/wat-we-doen/educatie/tafelkleed
Leerdoel	Een lespakket voor leerlingen van de groepen 6, 7 en 8 waarbij de leerlingen zich inleven in de situatie van kinderen die uit Syrië gevlucht zijn.

In dit lespakket staat de ontmoeting tussen de leerlingen en de Syrische Esra, Ghatim en Majid, centraal. Deze drie kinderen zijn allen gevlucht voor de oorlog in hun land.

Amnesty International maakte samen met én over Esra, Ghatim en Majid een film. Via hen komen leerlingen van alles te weten over wat het betekent als er oorlog is. Hoe beleef je een oorlog die je niet bekijkt op het Jeugdjournaal of internet, maar die daadwerkelijk in jouw land, in jouw straat plaatsvindt. De Syrische kinderen nemen hun Nederlandse leeftijdsgenoten mee in hun verhaal, en mee op hun vlucht. De kinderen vertellen en tekenen over hoe het leven in Syrië was voor en tijdens de oorlog, over de bombardementen in hun straat, hun vlucht, het dagelijks leven in de vluchtelingenopvang en over hoe zij hun toekomst zien.

Kinderrechten zijn hier in Nederland bijna zo gewoon, letterlijk 'alledaags', dat kinderen er over het algemeen niet echt bij stilstaan. Maar in een oorlog gaat alles kapot, ook de kinderrechten.

De verhalen van de drie Syrische kinderen bekijken we door de bril van de kinderrechten; aan de hand van enkele inlevingsopdrachten leven de leerlingen mee met de gevluchte kinderen.

Het lespakket biedt materiaal voor een (gast)les van 50, 60, 75 of 90 minuten. De leerlingen krijgen ook een (papieren) tafelkleed mee dat ze thuis kunnen gebruiken voor een gesprek met hun ouders. Ook kunnen ze nog een selfie uploaden naar Amnesty voor een actie voor de kinderrechten.

Digitale lessen kinderrechten

😊 10-12 jaar

🕒 30-60 minuten per digibordles

👤 individueel, werken in groepjes, klassikaal

Kernconcept	Kinderrechten, vluchtelingenkinderen, leven in een vluchtelingenkamp
Probleem	Oorlogsslachtoffers, ontheemding, vluchtelingen. Onwetendheid over kinderrechten
Sluit aan bij	Oriëntatie op jezelf en de wereld - Mens en maatschappij en Ruimte (bevolking) Mensenrechten & burgerschap; Nederlands (mondeling en schriftelijk onderwijs) Kunstzinnige oriëntatie (taal en spel, beelden), mediawijsheid
Vorbereiding	Bekijk de digilessen en maak een keuze
Direct of verwijzing	De digitale lessen en de handleidingen van UNICEF zijn gratis te gebruiken via ➔ www.unicef.nl/in-de-klas/docent/lesmateriaal . Leerlingen kunnen online aan de slag.
Leerdoel	Leerlingen leren over kinderrechten, kinderen op de vlucht en gevluchte kinderen in Nederland. Als ze willen, kunnen ze ook voor gevluchte kinderen in actie komen.

UNICEF biedt verschillende digitale lessen aan over kinderrechten en vluchtelingenkinderen.

Digiles Kinderrechten

Ieder kind tot 18 achttien jaar heeft rechten. Bijvoorbeeld het recht op schoon water, onderwijs en goede voeding. Maar ook het recht op privacy, het recht op een eigen mening en op informatie. Al deze rechten zijn vastgelegd in het VN-Kinderrechtenverdrag. Het is belangrijk dat kinderen weten welke rechten zij hebben, zodat zij voor zichzelf en voor kinderen wereldwijd kunnen opkomen. Deze digiles geeft u handvatten om kinderrechten in Nederland en in de rest van de wereld klassikaal te bespreken.

Digiles Media-educatie

In deze digiles maakt u samen met de leerlingen een filmpje over kinderrechten. De film kan vervolgens worden ingezonden voor het jaarlijkse UNICEF Kinderrechten Film Festival (➔ zie www.krff.nl).

De digiles *Kinderen op de vlucht* laat zien dat het conflict in Syrië verwoestende gevolgen voor kinderen heeft. Er is een tekort aan medische zorg, water, voeding en warme kleding. Miljoenen kinderen gaan niet naar school. Wat doet UNICEF om deze kinderen te helpen? En wat kunnen de leerlingen voor de gevluchte kinderen doen?

De digiles *Gevluchte kinderen in Nederland* informeert leerlingen uit groep 7 en 8 over de situatie van gevluchte kinderen in Nederland. Waarom zijn deze kinderen gevlucht? Hoeveel kinderen komen in Nederland aan? Hoe ziet hun leven eruit? Met welke problemen krijgen ze te maken? Welke rechten hebben deze kinderen? Wat doet UNICEF om deze kinderen te helpen en wat kunnen de leerlingen organiseren voor kinderen in een asielzoekerscentrum in de buurt?

Zet een stap naar voren

10-12 jaar

30-50 minuten

individueel, werken in groepjes, klassikaal

Kernconcept	Recht op een behoorlijke levensstandaard, gelijke behandeling, gelijke kansen
Probleem	Armoede, discriminatie, uitsluiting
Sluit aan bij	Oriëntatie op jezelf en de wereld - Mens en maatschappij Kunstzinnige oriëntatie (taal en spel); Mensenrechten & burgerschap Inleven in andere mensen, bewust worden van ongelijke kansen in onze samenleving, begrip krijgen voor mogelijke gevolgen van behoren tot een minderheidsgroep.
Vorbereiding	Print de rolbeschrijvingen en knip ze in stroken.
Direct of verwijzing	Direct
Leerdoel	Kinderen stellen zich voor dat ze iemand anders zijn en denken na over ongelijkheid als een bron van discriminatie en uitsluiting.

Introduceer het spel door de kinderen te vragen of zij ooit gefantaseerd hebben dat ze iemand anders waren. Vraag hen om enkele voorbeelden te geven. Leg uit dat je je in dit spel ook voor moet stellen dat je iemand anders bent. Iemand die misschien heel anders is dan jijzelf.

Leg uit dat iedereen een papiertje krijgt waarop hun nieuwe persoonlijkheid/identiteit staat (zie de beschrijvingen op de volgende pagina's). Als er meer dan 22 leerlingen zijn in de klas geef je de resterende leerlingen een dubbele rolbeschrijving. De leerlingen lezen de rollen en mogen niemand vertellen wie ze zijn. Als ze het niet begrijpen steken ze hun hand op en leg je het uit.

Laat de kinderen zo min mogelijk vragen stellen. Ze mogen hun fantasie gebruiken als ze niet veel weten over de persoon op hun papiertje. Je kunt ze vragen dingen te doen zoals:

- Bedenk een naam voor jezelf en maak een naamkaartje ter herinnering
- Teken jezelf of je huis, kamer of straat

Laat de kinderen naar rustige muziek luisteren en laat ze (in stilte) antwoord geven op vragen zoals:

- Waar ben je geboren? Hoe zag je leven eruit toen je klein was? Uit wat voor familie kom je?
- Hoe ziet je dagelijks leven eruit? Waar woon je? Waar ga je naar school?

- Wat doe je 's morgens, 's middags, 's avonds?
- Welke spellen vind je leuk? Met wie speel je?
- Welk werk doen je ouders? Hoeveel verdienen zij per maand? Heb jij een goed leven?
- Wat doe je tijdens de vakantie? Heb je een huisdier?
- Wat vind je leuk? Waar ben je bang voor?

Maak de klas zo leeg mogelijk door alle tafels en stoelen naar achteren te schuiven. Vraag alle leerlingen om in stilte te gaan staan op een lange lijn (of twee tegenover elkaar liggende lijnen; in dat geval sta jij in het midden).

Neem de lijst met situaties erbij (zie de lijst op p. 43). Vertel de leerlingen dat je steeds een nieuwe situatie beschrijft. Als die situatie op hun rol van toepassing is gaat die leerling een klein stapje naar voren.

De anderen blijven staan waar ze staan.

Lees de situaties hardop voor. Geef de leerlingen na elke situatie de tijd om naar voren te stappen en vraag ze om te kijken waar de andere leerlingen staan.

Vraag de leerlingen om te gaan zitten op de plaats waar zij geëindigd zijn als alle situaties behandeld zijn. Laat ze dan één voor één hun rol beschrijven. Vraag ze vervolgens om hun positie ten opzichte van de andere kinderen te evalueren.

Beëindig het spel door de leerlingen te vragen hun ogen te sluiten en 'weer zichzelf te worden'. Tel tot drie en laat dan de leerlingen heel hard hun eigen naam roepen. Daardoor is het spel echt over en blijven de kinderen niet in hun rol hangen.

Nabespreking en evaluatie: stel vragen zoals:

- Wat hebben we gedaan in dit spel
- Vond je het moeilijk of makkelijk om in je rol te blijven?
- Hoe stelde je jezelf het andere kind voor? Ken je iemand die daarop lijkt?
- Hoe vond je het om jezelf voor te stellen dat je die persoon was? Leek hij/zij op jou?
- Ken je iemand die lijkt op hem/haar?

Breng het spel in verband met discriminatie, sociale uitsluiting en ongelijkheid door vragen te stellen zoals:

- Hoe vond je het om een stap naar voren te zetten of om te blijven staan?
- Moest jij vaak een stap naar voren zetten? Waarom (niet)?
- Had je het gevoel dat het oneerlijk was?
- Lijkt wat we gedaan hebben op wat er in de samenleving gebeurt? Op welke manier?
- Hoe komt het dat sommige mensen in onze samenleving meer kansen hebben dan anderen? En minder kansen?
- Wat betekenen kinderrechten hiervoor? Kunnen kinderrechten helpen om iedereen meer gelijke kansen te geven?
- Misschien kunnen de leerlingen zelf iets doen om de kansen meer gelijk te maken?

Tips:

- Maak eventueel eigen rollenkaarten die dicht bij de beleving van de kinderen staan.
- Pas rollen aan om te voorkomen dat bepaalde kinderen zich vernederd voelen als een rol/situatie te dichtbij hun eigen leven staat.
- Houd de leerlingen goed in de gaten tijdens en na het spel. Vooral wanneer een kind niet uit zijn/haar rol kan komen of wanneer het ongewoon gedrag vertoont na het spel is het belangrijk dat je dit kind persoonlijk aanspreekt.
- Probeer alle kinderen aan het woord te laten tijdens de nabespreking. Het spel kan heftige emoties teweeg brengen en de nabespreking kan helpen om deze te begrijpen. Besteed dus voldoende tijd aan de nabespreking.
- Focus bij de nabespreking op die de kinderen aan hun informatie kwamen over hun rollen. Hebben zij persoonlijke ervaring met hun rollen of kwamen ze op een andere manier aan informatie (bijv. andere kinderen, volwassenen, boeken, media, grappen)? Probeer ze na te laten denken over de betrouwbaarheid van deze bronnen. Zo kun je begrippen als stereotypen en vooroordelen introduceren (zie toolbox paragraaf 6.6).
- Kinderen zijn zich er vaak van bewust dat andere kinderen meer/minder hebben dan zij zelf. Maar ze vinden het vaak moeilijk om hun eigen vooroordelen te benoemen. Dit spel kan helpen om de eigen situatie te evalueren.

Zet een stap naar voren

Beschrijving rollen

Je bent acht jaar oud. Jij en je twee broers wonen in een mooi huis met een grote tuin en een zwembad. Je vader is directeur van een bank. Je moeder zorgt voor het huishouden en de kinderen.

Jij bent in een Nederlands dorp geboren maar je ouders zijn naar Nederland verhuisd vanuit Azië. Ze hebben een mooi restaurant waarboven jij en je gezin wonen. Jij en je zus helpen vaak mee in het restaurant nadat jullie van school thuiskomen. Je bent dertien jaar oud.

Je bent tien jaar oud. Je woont in een boerderij buiten het dorp. Je vader is boer en je moeder zorgt voor de koeien, ganzen en kippen. Je hebt drie broers en een zus.

Je bent enig kind. Je woont samen met je moeder in een appartement in de stad. Je moeder werkt in de fabriek. Je bent goed in muziek maken en je houdt van dansen. Je bent negen jaar oud.

Je bent een Roma-kind (zigeuner) van twaalf. Je woont aan de rand van een dorp in een klein huis zonder badkamer. Je hebt zes broers en zussen.

Je bent geboren met een beperking waardoor je in een rolstoel zit. Je woont in een appartement in de stad samen met je ouders en twee zussen. Je vader en je moeder zijn allebei leraar. Je bent twaalf jaar oud.

Je bent elf jaar oud. Je woont al je hele leven lang in een weeshuis. Je hebt geen idee wie je ouders zijn.

Je bent negen jaar oud en je hebt een tweelingbroer. Jullie wonen samen met je moeder in een appartement in de stad. Je moeder werkt in een winkel. Je vader zit in de gevangenis.

Je bent negen jaar oud en enig kind. Je woont samen met je ouders in een appartement in de stad. Je vader is bouwvakker en je moeder is postbode. Je bent heel goed in sport.

Jij bent samen met je ouders naar Nederland gekomen om veilig te zijn voor de oorlog in je vaderland in Afrika. Je bent nu elf jaar oud en al drie jaar in Nederland. Je weet niet wanneer je weer naar huis kunt.

Je bent dertien en de oudste van zes kinderen. Je vader is vrachtwagenchauffeur en is niet vaak thuis. Je moeder is ober en werkt dus vaak 's avonds. Vaak is er daarom een oppas die voor jou zorgt.

Je ouders zijn gescheiden toen jij nog een baby was. Nu ben je twaalf jaar oud. Je woont bij je moeder en haar nieuwe vriend. Elk weekend ga je naar je vader toe, die samenwoont met zijn nieuwe vrouw en twee kleine kinderen.

Zet een stap naar voren

Beschrijving rollen

Je bent elf jaar oud. Je hebt al bij verschillende gastgezinnen ingewoond omdat je ouders niet meer voor je konden zorgen. Je gastouders zijn erg aardig. Vier andere kinderen wonen samen met jou in het kleine huis van je gastouders.

Je bent acht jaar oud. Jij en je zus wonen bij je opa en oma in een klein dorp. Je ouders zijn gescheiden en je moeder werkt als secretaresse in de stad. Je vader zie je nauwelijks.

Je hebt moeite met leren waardoor je twee keer bent blijven zitten. Je bent tien jaar oud en veel groter dan de andere kinderen in de klas omdat die pas 8 jaar oud zijn. Je beide ouders werken en zij hebben niet veel tijd om je te helpen met je huiswerk.

Je moeder is gestorven toen jij geboren werd. Je vader is opnieuw getrouwd en jij woont bij hem en je stiefmoeder. Je hebt ook twee stiefzussen. Jij bent acht jaar oud en je stiefzussen zijn tieners. Je vader is advocaat.

Je bent acht jaar oud en de jongste van drie kinderen. Je gezin woont in een klein appartement in een grote stad. Je vader is monteur maar op het moment is hij werkloos waardoor jullie niet veel geld hebben. Maar je vader heeft nu wel meer tijd om leuke dingen met jou te doen.

Je bent naar Nederland gekomen toen je nog een baby was. Je bent nu tien jaar oud. Je woont in een buurt waar veel immigranten wonen. Je vader heeft daar een winkel. Je spreekt zowel je moedertaal als Nederlands. Vaak moet je daarom vertalen voor je moeder en oma.

Je bent het kind van een Amerikaanse ambassadeur in Nederland. Je gaat naar een internationale school. Je draagt een grote bril en je stottert een beetje. Je bent elf jaar oud.

Je bent elf jaar oud. Je woont in een klein dorp met je ouders en je jongere broer en zus. Je ouders hebben een eigen bakkerij. Soms word je gepest omdat je een beetje dik bent.

Jij en je oudere broer zijn erg goed in rekenen, natuurkunde, taal en nog heel veel andere vakken. Je vader en je moeder geven les op een universiteit. Jullie mogen vaak extra lessen volgen en op kamp gaan.

Je hebt astma waardoor je vaak niet naar school kunt. Vooral in de winter ben je vaak ziek. Je ligt dan thuis op bed waar je tv kijkt, internet of met je Gameboy speelt. Je bent vaak eenzaam omdat je ouders moeten werken. Je bent dertien jaar oud.

Zet een stap naar voren

Situaties

1. Jij en je gezin hebben altijd genoeg geld om rond te komen.
2. Je woont in een mooi huis met een telefoon en een televisie.
3. Je wordt niet gepest of buitengesloten vanwege je uiterlijk of beperking.
4. De mensen met wie je woont vragen naar jouw mening als er belangrijke beslissingen genomen moeten worden.
5. Je gaat naar een goede school en je kunt deelnemen aan buitenschoolse activiteiten, verenigingen en sporten.
6. Je krijgt extra lessen na school in muziek en tekenen.
7. Je bent niet bang voor de politie.
8. Je woont bij volwassenen die van je houden en die altijd het beste voor je willen.
9. Je hebt je nog nooit gediscrimineerd gevoeld vanwege de achtergrond van je ouders, je eigen achtergrond, je religie of je cultuur.
10. Je gaat regelmatig naar de dokter en naar de tandarts, zelfs als je niet ziek bent.
11. Jij en je gezin gaan één keer per jaar op vakantie.
12. Je kunt vrienden uitnodigen om te blijven eten of slapen bij jou thuis.
13. Je kunt later naar een universiteit gaan en een beroep kiezen wat je leuk vindt.
14. Je bent niet bang om gepest te worden of om aangevallen te worden, op school of waar je woont.
15. Je ziet vaak mensen op tv of in films die leven zoals jij.
16. Jij en je gezin gaan ten minste één keer per maand naar de bioscoop, de dierentuin, een museum, een natuurgebied of naar een andere leuke plek.
17. Je ouders, grootouders en zelfs je overgrootouders zijn in Nederland geboren.
18. Je krijgt nieuwe kleren en schoenen als je die nodig hebt.
19. Je hebt genoeg tijd om te spelen en genoeg vrienden om mee te spelen.
20. Je hebt toegang tot een computer en het internet.
21. Je voelt je gewaardeerd en wordt aangespoord om je talenten te ontwikkelen.
22. Je denkt dat je gelukkig wordt in de toekomst.

De club van lelijke kinderen

10-12 jaar

60-120 minuten

individueel, werken in groepjes, klassikaal

Kernconcept	Gelijke behandeling, non-discriminatie, vrijheid van meningsuiting, recht van vereniging
Probleem	Discriminatie, onderdrukking en uitsluiting van groepen, machtsmisbruik, propaganda
Sluit aan bij	Oriëntatie op jezelf en de wereld - Mens en maatschappij / Tijd
Vorbereiding	Film klaarzetten, opdrachtenbladen kopiëren voor de leerlingen
Direct of verwijzing	De film (27 minuten), opdrachtenbladen en docentenhandleiding zijn gratis te verkrijgen via www.movieshatmatter.nl/educatie/filmaanbod/film_info_educatief?id=1447&pid=4851
Leerdoel	'De Club van Lelijke Kinderen' is gebaseerd op het gelijknamige boek van Koos Meinderts. Met de lesbrieven bij de film vergroten de leerlingen hun kennis over thema's als discriminatie, vrijheid van meningsuiting en machtsmisbruik.

Paul is een jongen van 11 jaar met grote flaporen. Op school wordt hij vaak gepest. Op een dag komt een schoolbus voorgerezen. De schooldirecteur zegt dat er klassenfoto's gemaakt worden. De kinderen die het mooist op de foto staan mogen mee op schoolreis. Paul is één van de 'gelukkigen'. In de bus is iedereen blij en uitgelaten. Maar volgens Paul klopt er iets niet. Alle kinderen hebben iets opvallends. De één heeft een bril, de ander is dik en hijzelf heeft flaporen! Paul heeft door dat ze naar een geheime plek worden afgevoerd. Hij verzint een list en weet te ontsnappen.

Ondertussen kondigt president Isimo op tv aan dat er voor lelijke kinderen geen plek meer is in het land. Paul verstopt zich op school in een kast. Klasgenoot Sara betrapt hem, maar verraadt hem niet. Samen besluiten ze de kinderen te bevrijden. Zal het ze lukken?

Met de lesbrieven bij de film vergroten de leerlingen hun kennis over mensenrechtentema's als discriminatie, vrijheid van meningsuiting en machtsmisbruik.

De lesbrieven bestaan uit kijkopdrachten, verwerkings- en verdiepingsopdrachten. Je kunt zelf uitkiezen welke opdrachten je in de klas wil doen. In de verdiepingsopdrachten komen overeenkomsten met het Nazi-regime (machtsmisbruik, propaganda en onderdrukking van groepen) uitgebreid aan bod.

Adverteren met mensen- en kinderrechten

10-12 jaar

60-120 minuten

werken in groepjes (3-4 leerl.), klassikaal

Kernconcept	Alle mensen- en kinderrechten
Probleem	Onwetendheid over mensen- en kinderrechten
Sluit aan bij	Oriëntatie op jezelf en de wereld - Mens en maatschappij Kunstzinnige oriëntatie, mediawijsheid; Mensenrechten & burgerschap
Vorbereiding	Eventueel: opnameapparatuur klaarzetten, materiaal om een storyboard te maken, zorgen voor kopieën van UVRM en/of VN-Kinderrechtenverdrag of die op digibord zetten.
Direct of verwijzing	Direct
Leerdoel	De leerlingen ontwerpen een advertentie voor de mensen- of kinderrechten en denken na over de betekenis van die rechten. Liefst als vervolg op een introductieles over de UVRM en het VN-Kinderrechtenverdrag.

Verdeel de klas in groepjes van 3-4 leerlingen. Ieder groepje ontwerpt een advertentie om mensen- en/of kinderrechten te promoten. De vorm van de advertentie is vrij – hieronder geven we drie suggesties.

Als basis kun je de vereenvoudigde versies van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en/ of het VN-Kinderrechtenverdrag gebruiken (zie bijlage toolbox). Daarnaast kun je de leerlingen naar bestaande voorbeelden van goede doelen-advertenties laten kijken in de kranten en tijdschriften of naar filmpjes van Socutera
zie www.youtube.com/user/Socutera

Laat de leerlingen nadenken over:

- Is de advertentie gericht op kinderen of op het brede publiek?
- Richt de advertentie zich op één uitgekozen mensen- of kinderrecht of op alle rechten?
- Welke boodschap wilt de groep met de advertentie duidelijk maken?
- Maak een storyboard* bij het ontwerp van je afbeeldingen voordat je het concept definitief maakt

Suggestie 1: Reclamespotje (video maken)

Gebruik een smartphone om de video te maken. Een iemand speelt de cameraman/regisseur. De anderen spelen mee in het spotje. Gebruik het storyboard voor de scènes die het groepje wil uitbeelden. Oefen eerst het spotje een keer en neem dan het echte spotje op. Kunnen de andere leerlingen raden over welk mensenrecht het gaat?

Suggestie 2: Reclamespotje (radio)

Idem, maar hierbij staat de dialoog/tekst meer centraal dan bij de video.

Suggestie 3: Advertentie in een tijdschrift

Knutsel op een groot vel de (geprinte) teksten en (eigen of uitgeknipte) afbeeldingen die ze willen uitbeelden.

* Hoe maak je een storyboard?

Ga naar uitleg: <http://www.krff.nl/mini-movie-maker/>

Anders zijn maakt geen verschil

10-12 jaar

3 lesuren

individueel, groepjes (4-5 leerlingen), klassikaal

Kernconcept	Rechten van mensen met een beperking, participatie, toegankelijkheid
Probleem	Vooroordelen, uitsluiting, discriminatie
Sluit aan bij	Oriëntatie op jezelf en de wereld - Mens en maatschappij (samenleven, waarden en normen) Mensenrechten & burgerschap
Vorbereiding	Het lespakket downloaden en eventueel de leskist aanvragen
Direct of verwijzing	De lesmodule is gratis te downloaden en de leskist is aan te vragen (retourkosten à € 14,00) via www.handicapindeles.nl . Het is een initiatief van de Nederlandse Stichting voor het Gehandicapte Kind.
Leerdoel	De leerlingen ontdekken hoe mensen met een beperking belemmerd kunnen worden in het dagelijks leven en hoe zij met hulp- middelen en ondersteuning volwaardig kunnen meedoen.

In Nederland hebben meer dan 2 miljoen mensen een beperking. Wat weten de leerlingen uit je klas over leven met een beperking? Ga aan de slag met de lesmodule 'Anders zijn maakt geen verschil'.

In de eerste les onderzoeken de leerlingen met gebruik van een checklist hoe goed hun school is aangepast op mensen die in een rolstoel zitten, slecht kunnen zien of blind zijn, niet goed kunnen horen of doof zijn, ernstige astma hebben of met een verstandelijke beperking leven.

In de tweede les leren de kinderen wat een beperking inhoudt en bedenken welke belemmering ze zelf hebben. Daarbij kun je de leskist goed gebruiken. Daarin zitten hulpmiddelen, ervaringsmaterialen en opdrachten. Leerlingen kunnen daarmee ontdekken hoe het is als je iets niet goed kunt vanwege een beperking én welke oplossingen er zijn.

In de derde les volgt een verdieping waarbij vooroordelen, waardeoordelen, uitsluiting en integratie van mensen met een beperking aan bod komen.

Hier ben ik veilig

10-12 jaar

2 lessen

individueel, in tweetalen, werken in groepjes, klassikaal

Kernconcept	Vluchtelingenkinderen, asiel
Probleem	Vooroordelen
Sluit aan bij	Oriëntatie op jezelf en de wereld - Mens en maatschappij (samenleven, waarden en normen) Mensenrechten & burgerschap
Vorbereiding	Zip-bestand uitpakken en de digibordles klaarzetten, foto's printen
Direct of verwijzing	Gratis als zip-bestand van VluchtelingenWerk te downloaden via www.vluchtelingenwerk.nl/sites/public/u2243/Hier_ben_ik_veilig_Lespakket_voor_de_bovenbouw_in_het_primair_onderwijs.zip Of kijk op www.vluchtelingenwerk.nl/wat-wij-doen/educatie .
Leerdoel	Een digibordles met twee verschillende interactieve eindopdrachten. De leerlingen leren waarom mensen vluchten, wanneer vluchtelingen in Nederland mogen blijven en wat dezen nodig hebben om zich hier thuis te voelen.

Het lespakket 'Hier ben ik veilig' van Vluchtelingenwerk Nederland bestaat uit twee interactieve lessen met opdrachten over hoe het is om vluchteling te zijn en naar Nederland te komen. Ook de meest voorkomende vooroordelen over vluchtelingen en asielzoekers komen aan bod.

De basis van het lespakket is een digibordles, bestaande uit een PowerPoint met een aantal stellingen, een korte quiz en een vijftal filmpjes, over:

- onveiligheid
- het leven in een vluchtelingenkamp
- mensensmokkel
- de aankomst in een asielzoekerscentrum
- protesten en vooroordelen
- inburgeren
- hereniging met de familie.

Als eindopdracht kunnen de leerlingen kiezen tussen de dramaopdracht 'Het grote vluchtelingenverhaal' en het ontwerpen van de webquiz 'Vluchtig Nieuws'.

De kinderrechtenspecialist van de klas

😊 10-12 jaar

🕒 30 minuten

👤 individueel, klassikaal

Kernconcept	Alle kinderrechten
Probleem	Je rechten niet kennen
Sluit aan bij	Oriëntatie op jezelf en de wereld - Mens en maatschappij (samenleven, waarden en normen) Mensenrechten & burgerschap
Vorbereiding	Hang de bordjes JA en NEE op. Print de oorkonde voor de winnaar, liefst in kleur. Houd enkele pennen en lege blaadjes klaar.
Direct of verwijzing	Direct
Leerdoel	Een leuk spel waarmee je een les op een positieve manier kunt afsluiten, als de leerlingen al les hebben gehad over kinderrechten.

Het spel gaat als volgt: de leerlingen krijgen een vraag. Het antwoord daarop is JA of NEE. De leerling gaat bij het bordje met het opschrift JA of bij het bordje met het opschrift NEE staan. De leerlingen die het antwoord fout hebben, gaan weer zitten. De leerlingen die het goed hebben

U stelt maximaal een stuk of 10 vragen. Als er nog maar enkele leerlingen over zijn, stelt u een schattingsvraag. De winnaar is die leerling die een antwoord geeft dat het dichtst bij de juiste schatting ligt. Hij of zij krijgt een oorkonde (zie twee pagina's verder).

De kinderrechtspecialist van de klas

Vragen

Suggesties voor vragen:

Volgens het Kinderrechtenverdrag is iemand van 18 jaar een kind.	Nee (< 18 jaar)
Meer dan de helft van de wereld bestaat uit kinderen.	Ja
Meisjes hebben andere rechten dan jongens.	Nee
De Dag van de Rechten van het Kind wordt elk jaar op 10 december gevierd.	Nee (20 november)
Er zijn aparte rechten voor kinderen met een beperking	Ja
De meeste vluchtelingen zijn kind.	Ja (2017: 52% UNHCR)
Kindsoldaten zijn soldaten die jonger zijn dan 18 jaar.	Nee (< 15 jaar)
Is het Kinderrechtenverdrag ondertekend door alle landen van de wereld?	Nee (niet door VS en Zuid-Soedan)
Volgens het Kinderrechtenverdrag heeft ieder basisschoolkind recht op gratis onderwijs. Tegenover rechten staan ook plichten. Klopt het dat je in Nederland op je 4 ^e naar school moet gaan?	Nee (vanaf 5 ^e is verplicht)
In Nederland zitten geen kinderen in de gevangenis.	Nee (7 jeugdgevangenis voor kinderen/ jongeren van 12-23 jaar maar jongeren van 17 of 18 kunnen ook naar een gewone gevangenis gaan)
Klopt het dat het aantal kinderen met overgewicht wereldwijd groter is dan het aantal kinderen dat ondervoed is?	Ja (925 miljoen kinderen hebben vaak honger, maar 100 miljoen kinderen zijn echt ondervoed, 400 miljoen kinderen hebben obesitas; bron: WHO)
Nederland was het eerste land dat een Kinderombudsman heeft.	Nee (Meer dan 40 landen waren eerder dan Nederland)

Mogelijke schattingsvragen

Hoeveel kindarbeiders zijn er wereldwijd?	152 miljoen (bron: ILO 2016)
Hoeveel straatkinderen/zwerfjongeren zijn er in Nederland?	12.400 (bron: CBS 2016, jongeren tot 30 jaar)
Volgens het Kinderrechtenverdrag heeft iedereen recht op een nationaliteit. Toch zijn er duizenden 'ongedocumenteerde' kinderen in Nederland. Over hoeveel kinderen hebben we het?	30.000 (bron: LOWAN)

De kinderrechten- specialist

VAN DE KLAS IS:

*Hij/Zij
had de meeste
antwoorden goed!!*

NAAR WAARHEID OPGETEKEND
DOOR DE LEERKRACHT

DATUM

KinderrechtenReis

10-12 jaar

1-10 lesuren

individueel, tweetallen, in groepjes, klassikaal

Kernconcept	Kinderrechten wereldwijd
Probleem	
Sluit aan bij	Oriëntatie op jezelf en de wereld - Mens en maatschappij / Ruimte / Tijd Nederlands; Kunstzinnige oriëntatie Mensenrechten & wereldburgerschap
Vorbereiding	Dvd klaarzetten of www.amnesty.nl/wat-we-doen/educatie/de-kinderrechtenreis-clips-over-kinderrechten-wereldwijd
Direct of verwijzing	KinderrechtenReis is voor € 10,- bij Amnesty International te bestellen via www.amnesty.nl/wat-we-doen/educatie/bestelformulier-lespakket-kinderrechtenreis
Leerdoel	De Kinderrechtenkoffer kan in de klas blijven staan, leerlingen kunnen er gedurende het schooljaar uit werken.

KinderrechtenReis bevat twee lessen, die onafhankelijk van elkaar gegeven kunnen worden (WereldReis en TijdReis). Het kan een uitstekende basis zijn voor een thema- of projectweek die over milleniumdoelen, ontwikkelingslanden of kinderrechten gaat.

Tijdens de WereldReis lezen de leerlingen over tien rechten van kinderen in andere landen, ze maken 'foto's' van hun ervaringen en schrijven in hun logboek. Verder kiezen ze per groepje twee landen uit waar ze zich verder in verdiepen d.m.v. het maken van opdrachten en nadenkertjes. De les wordt klassikaal afgesloten met een spel.

De TijdReis kent dezelfde opzet en speelt zich af in Nederland door de eeuwen heen. Aan de hand van de tijdvakken komen tien andere kinderrechten komen aan bod. Tijdens beide reizen wordt de link tussen 'verleden en heden' en 'hier en daar' gelegd. Tijdens hun WereldReis ontdekken ze dat kinderen in veel landen niet van al hun rechten kunnen genieten. Tijdens hun Tijdreis leren de leerlingen dat de kinderen in Nederland niet altijd al rechten hadden.

De leerling- en docentmaterialen worden aangeleverd in de KinderrechtenKoffer, één doos geschikt voor 32 leerlingen. Dit pakket is bestemd voor groepen 7 en 8 maar kan ook gebruikt worden in de brugklassen, met name vmbo (GL en T).

10-18 jaar

Ontmoet de familie Muthuku

10-13 jaar

1-10 lesuren

individueel, tweetallen, in groepjes, klassikaal

Kernconcept	Recht op toereikende levensstandaard, gezondheid, onderwijs
Probleem	Armoede, leven in een krottenwijk, onveiligheid
Sluit aan bij	Oriëntatie op jezelf en de wereld - Mens en maatschappij (samenleven, waarden en normen); Ruimte (bevolking) Mensenrechten & wereldburgerschap
Vorbereiding	Dvd klaarzetten of kijken via www.amnesty.nl/wat-we-doen/educatie/meet-the-muthuku-family
Direct of verwijzing	Ontmoet de familie Muthuku' is voor € 7,50 bij Amnesty International te bestellen via www.amnesty.nl/wat-we-doen/educatie/bestelformulier-meet-muthuku-family
Leerdoel	'Ontmoet de familie Muthuku' bestaat uit een dvd, een docentenhandleiding, 32 werkboekjes en wat aanvullend materiaal (o.a. een online game). Leerlingen leren over mensenrechten en denken na over verbeteringen en mogelijke oplossingen van armoede.

Documentairemaker Ayfer Ergün maakte, samen met de KRO, een 10-delige serie over het leven in een Keniaanse sloppenwijk. Het bijbehorende, uitgebreide lespakket is geschikt voor leerlingen vanaf groep 7 tot en met de brugklas. Reis mee naar Kenia en ontmoet de familie Muthuku.

In de Keniaanse sloppenwijk Mukuru Kayaba woont de familie Muthuku: vader, moeder en hun tien kinderen. Ze laten in 10 dvd-afleveringen zien hoe het alledaagse leven in een sloppenwijk verloopt. Hoe ziet hun huis eruit? Waar gaan de kinderen Muthuku naar school? Wat doen zij in hun vrije tijd? Hoe verdienen de ouders hun geld en lukt het ze om daarvan rond te komen? En hoe is de gezondheidszorg eigenlijk geregeld in de sloppen van Nairobi?

In de afleveringen worden thema's als onderwijs, gezondheidszorg, veiligheid en natuurlijk mensen- en kinderrechten aangestipt. Bij elke aflevering is een interactieve les ontwikkeld, waarbij de leerlingen leren hoe te (over)leven in een sloppenwijk. Ze komen erachter dat armoede en aan armoedegerelateerde problemen eigenlijk mensenrechtelijke kwesties zijn. Wat zijn die mensenrechten dan precies? En hoe werken die? Ten slotte denken ze na over verbeteringen en mogelijke oplossingen van armoede.

De mensenrechten in het nieuws

10-14 jaar

45 minuten

werken in groepjes (3-4 leerl.), klassikaal

Kernconcept	Mensenrechten, UVRM
Probleem	
Sluit aan bij	Oriëntatie op jezelf en de wereld - Mens en maatschappij (samenleven, waarden en normen; organisatie van de samenleving) Mensenrechten & burgerschap
Vorbereiding	Vraag de leerlingen verschillende kranten en tijdschriften van huis mee te nemen. Verder nodig: scharen, lijmstift, plakband en A3-pagina's of posterpapier, en een kopie van de UVRM (zie bijlage) of zet die op het digibord. Lees zelf hoofdstuk 3 van de toolbox.
Direct of verwijzing	Direct
Leerdoel	De leerlingen maken een eigen mensenrechtenkrant, onderzoeken hoe mensenrechten in het dagelijkse nieuws voorkomen en analyseren waar het precies over gaat.

Vertel de leerlingen het volgende. In onze moderne wereld hebben we meer dan ooit toegang tot informatie over wat er allemaal gebeurt in de wereld. Kranten, het nieuws en sociale media zijn gevuld met verhalen van hoop, tragiek, blijheid en verdriet. Soms eenvoudig, soms ingewikkeld.

Vaak komen in die verhalen ook mensenrechtenthema's of vraagstukken aan de orde. We kunnen er patronen van succes in zien, waar de rechten worden gerespecteerd of de situatie verbeterd wordt. Maar ook patronen van problemen, waar de rechten niet nageleefd worden.

Vraag de leerlingen groepjes van 3-4 te vormen. Verdeel de kranten en tijdschriften en geef iedere groep, scharen, lijm en vier A3-pagina's of posterpapier. Van de vellen papier plakken ze een grote, lege krant. Elke groep bedenkt een naam voor de eigen krant en schrijft die bovenaan.

Laat de leerlingen op zoek gaan naar artikelen, aankondigingen en advertenties die gelinkt kunnen worden aan (een van) de mensenrechten. Vraag hen om te zoeken naar vier categorieën:

1. Mensenrechten die in de praktijk gebracht worden, mensen die voor hun rechten opkomen. Bijv. een artikel over een demonstratie (demonstratievrijheid) of een foto van een sportwedstrijd (recht op vrije tijd, gezondheid, vrijheid van vereniging).
2. Mensenrechten die worden geschonden. Bijv. bericht over een ziekenhuis dat gesloten wordt (komt het recht toegang tot gezondheidszorg in de knel?) of een verdachte die geen advocaat krijgt.
3. Mensenrechten die met succes worden beschermd. Bijv. een artikel over de hulp voor kinderen waar thuis niet goed voor gezorgd wordt.
4. Mensenrechten met elkaar in conflict. Bijv. iemand zet persoonlijke gegevens van iemand anders op internet (vrije meningsuiting vs privacy) of post een racistisch filmpje (vs discriminatieverbod).

Stimuleer de leerlingen om niet alleen naar nieuws-artikelen en foto's te kijken maar ook naar aankondigingen of advertenties. Als ze een verhaal vinden dat bij een van de categorieën mensenrechten past, plakken ze dat op.

Daarna kiest het groepje **voor elke categorie één verhaal** om te analyseren met de volgende vragen (zie schema op volgende pagina):

- Over welke mensenrechten gaat het artikel?
- In welk artikel van de UVRM staat dat recht?

Vraag één leerling per groepje hun mensenrechtenkrant te presenteren, met een toelichting op de vier gekozen verhalen in het analyseschema (zie volgende pagina).

In de nabespreking gaat u in op zaken als:

- Kwamen de mensenrechten in veel artikelen aan bod?
- Welke mensenrechten kwam het vaakst naar voren? Welke helemaal niet? Kun je dat verklaren?
- Hoeveel artikelen noemden echt mensenrechten? En hoeveel gingen er wel over mensenrechtentema's maar noemden geen mensenrechten? Waarom denk je dat er dan geen mensenrechten genoemd werden?
- Wat waren positieve acties of initiatieven waardoor mensenrechten beschermd werden? Wie zorgde daarvoor (Bijv. de overheid, het ziekenhuis, een gewone burger).

De mensenrechten in het nieuws

Sluit af door te vertellen:

- Dat mensenrechten in de eerste plaats door de overheid nageleefd moeten worden. Zij moeten mensenrechten respecteren, beschermen en nakomen (zie paragraaf 3.5 toolbox). Dan is het de overheid die iets moet doen, bijvoorbeeld zorgen dat discriminatie bestraft wordt.
- Maar sommige mensenrechten hebben zogenaamde 'horizontale werking' tussen burgers onderling. De ene burger mag de ander bijvoorbeeld niet discrimineren.
- Als gewone burger heb je ook de verantwoordelijkheid om waar het kan bij te dragen aan mensenrechten.

De mensenrechten in het nieuws

Analyse

Mensenrechten in de praktijk	Mensenrechten die geschonden zijn	Mensenrechten die beschermd worden
Analyse	Analyse	Analyse
Recht	Recht	Recht
Artikel UVRM	Artikel UVRM	Artikel UVRM

Nieuwe vrienden

10-14 jaar

1-2 lesuren

individueel, in groepjes (aantal II.), klassikaal

Kernconcept	Gelijke behandeling, mensenrechten voor iedereen
Probleem	Vooroordelen, discriminatie, pesten, uitsluiting, racisme, antisemitisme
Sluit aan bij	Oriëntatie op jezelf en de wereld - Mens en maatschappij (samenleven, waarden en normen); Tijd (wereldoorlog II, holocaust) Mensenrechten & burgerschap Mentorlessen; projectweek
Vorbereiding	Geen
Direct of verwijzing	Te bestellen via www.annefrank.org/nieuwefrienden . Een klassenset met 30 strips kost € 69,95, een set met 5 strips kost € 12,50. Online is direct toegang tot de digiles en de docentenhandleiding.
Leerdoel	Nieuwe vrienden is een educatief stripboek met digiles over vooroordelen en discriminatie. De leerlingen denken na over zichzelf, verplaatsen zich in anderen en bedenken handelingsperspectieven over hoe zij met elkaar omgaan.

In 'Nieuwe vrienden' verhuist Alex tegen zijn zin met zijn vader naar Amsterdam. Op de eerste dag op zijn nieuwe school komt Alex te laat. Als zijn klasgenoten horen dat hij uit een klein dorp komt, wordt hij uitgelachen. Alex vraagt zich af of hij hier wel nieuwe vrienden zal krijgen. Als hij na school wat door de buurt zwerft, ziet hij Aylin een oud gebouw binnengaan. Wat heeft zij te verbergen?

Aan de hand van het stripverhaal herkennen leerlingen voorbeelden van in- en uitsluiting in hun eigen omgeving: pesten, vooroordelen, discriminatie, racisme en antisemitisme.

Bij de strip horen twee verschillende digitale lessen, een voor het basisonderwijs (bovenbouw) en een voor de onderbouw van het voortgezet onderwijs. In de lessen zijn korte animatiefilms, opdrachten, werkbladen en een docentenhandleiding opgenomen. De verwerkingsopdrachten zijn zo opgebouwd dat leerlingen vanuit de situaties in de strip nadenken over zichzelf, zich leren verplaatsen in anderen en handelingsperspectieven bedenken over hoe zij met elkaar omgaan.

Vreemdelingspel

10-15 jaar

50 minuten

Rollenspel met deelname van alle leerlingen van de klas

Kernconcept	Recht op asiel, mobiliteit, arbeid
Probleem	
Sluit aan bij	Oriëntatie op jezelf en de wereld - Mens en maatschappij (samenleven, waarden en normen) Mensenrechten & burgerschap
Vorbereiding	Printen van rolbeschrijvingen en van enkele spelformulieren
Direct of verwijzing	Gratis als zip-bestand te downloaden bij Amnesty Nijmegen via www.amnestynijmegen.nl/download/vreemdelingspel.zip
Leerdoel	Leerlingen ervaren spelenderwijs hoe het is om als 'vreemdeling' je verblijf in Nederland goed geregeld te krijgen.

Gedurende het spel ervaren de leerlingen dat er verschillende 'vreemdelingen' in Nederland zijn (arbeidsmigranten, asielzoekers, toeristen). Dezen hebben met verschillende instanties (Nederlandse ambassade, Vreemdelingendienst, Immigratie- en Naturalisatiedienst, UWV Werkbedrijf) te maken.

Het spel kan zelfstandig gespeeld worden, als afsluiting van een project over vreemdelingen of over asielzoekers en vluchtelingen, maar het kan ook goed als start gebruikt worden, waarbij in de lessen terugkoppeling kan plaatsvinden naar de ervaringen die de deelnemers bij het spel hebben opgedaan.

Het spel kan gespeeld worden met 12 tot 40 deelnemers.

Aan de orde komen aspecten als het grote aantal instanties dat je af moet, de veelheid aan regels, de lange wachttijden en de criteria op grond waarvan mensen worden toegelaten of afgewezen.

Het Vreemdelingspel in Museumpark Oriëntalis

Onze school is voor iedereen

10-15 jaar

45 minuten

Werken in groepjes (4-5 leerlingen), klassikaal

Kernconcept	Rechten van mensen met een beperking, toegankelijkheid, recht op onderwijs, inclusie
Probleem	Uitsluiting, drempels
Sluit aan bij	Participatie, inclusie. Oriëntatie op jezelf en de wereld - Mens en maatschappij (samenleven, waarden en normen) Mensenrechten & burgerschap
Voorbereiding	Printen van het formulier voor leerlingen
Direct of verwijzing	Direct
Leerdoel	De leerlingen onderzoeken hoe toegankelijk de school is voor mensen met een beperking en brengen advies uit. Ze worden zich bewust van de drempels die mensen met een beperking kunnen ervaren.

De leerlingen onderzoeken aan de hand van het formulier op de volgende pagina hoe toegankelijk de school is voor alle kinderen, inclusief de leerlingen met een beperking. Dat kan binnen het klaslokaal gebeuren, maar indien nodig gaat de groep de klas uit voor de antwoorden.

Introduceer deze werkvorm door te vertellen dat alle kinderen recht hebben op onderwijs. Dus ook kinderen met een beperking. Dat staat in het VN-Kinderrechtenverdrag en in het VN-Verdrag Handicap. Je kunt kort ingaan op verschillende soorten beperkingen die je kunt hebben.

Verdeel de klas in groepjes van 4 of 5 leerlingen.

De groep kiest zijn eigen vertegenwoordiger. Elke groepje krijgt één formulier. De leerlingen bespreken per item wat ervoor nodig is om de school voor kinderen met die specifieke beperking toegankelijk te maken. Ze onderzoeken of de school daaraan voldoet. Dat kan binnen het klaslokaal gebeuren maar ze kunnen ook in de hele school op onderzoek gaan.

De vertegenwoordiger schrijft hun bevindingen op en rapporteert dat aan de hele klas.

Als afsluiting kun je met de klas discussiëren of de school voldoende maatregelen heeft genomen voor kinderen met een beperking. Wat doet de school in hun ogen al goed en wat zijn de verbeterpunten?

Je kunt de lijst ook aanbieden aan de schooldirectie of aan de leerlingenraad. Dat kan een mooie start zijn voor schoolbrede aandacht voor mensen- en kinderrechten op school!

Onze school is voor iedereen

Formulier 'Hoe toegankelijk is mijn school?'

Onze school	Is onze school aangepast? (kruis aan wat van toepassing is)	Hoe kunnen we het verbeteren?
 <p>Onze school is ingesteld op kinderen in een rolstoel (bijvoorbeeld: met een helling of lift).</p>	☐ Helemaal niet ☐ Een beetje ☐ Behoorlijk ☐ Volledig	
 <p>Onze school is ingesteld op kinderen die blind of slechtziend zijn (bijvoorbeeld: boeken in braille of met speciale software).</p>	☐ Helemaal niet ☐ Een beetje ☐ Behoorlijk ☐ Volledig	
 <p>Onze school is ingesteld op kinderen die doof of slechthorend zijn (bijvoorbeeld: de leerkracht kent gebarentaal).</p>	☐ Helemaal niet ☐ Een beetje ☐ Behoorlijk ☐ Volledig	
 <p>Onze school is ingesteld op kinderen met lees- of andere leerproblemen (bv: er is een klassenassistent aanwezig, en materiaal voor dyslexie).</p>	☐ Helemaal niet ☐ Een beetje ☐ Behoorlijk ☐ Volledig	
 <p>Onze school is ingesteld op kinderen die extra behoefte hebben aan rustmomenten en duidelijkheid (adhd, autisme).</p>	☐ Helemaal niet ☐ Een beetje ☐ Behoorlijk ☐ Volledig	

Wat is er nodig voor het recht op onderwijs?

10-15 jaar

10-50 minuten

individueel, werken in groepjes (4-5 leerlingen), klassikaal

Kernconcept	Het recht op onderwijs in relatie tot veel andere kinder- en mensenrechten
Probleem	Mensenrechten niet centraal stellen
Sluit aan bij	Mens en maatschappij, mentorles, kritisch denken Mensenrechten
Vorbereiding	Print de setjes kaarten en knip ze zo dat plaatje én de bijpassende tekst op één kaartje staan. Lees zo mogelijk hoofdstuk 3 en vooral par. 3.4 - 3.5.
Direct of verwijzing	Direct
Leerdoel	De leerlingen leren dat er veel keuzes gemaakt moeten worden om te zorgen voor het recht op onderwijs voor alle kinderen. Ze reflecteren over wat volgens hen de beste keuze is.

Leg de leerlingen uit dat mensenrechten ondeelbaar zijn, met elkaar verbonden en van elkaar afhankelijk zijn.

Overheden hebben de verplichting om mensenrechten te respecteren, beschermen en na te komen.

Goed onderwijs is afhankelijk van veel verschillende factoren. Om het recht op onderwijs goed te realiseren moeten de overheid en anderen veel keuzes maken. Daarom is het belangrijk dat steeds voorop staat: hoe kan het recht op onderwijs voor alle leerlingen het best vervuld worden?

De groepjes bespreken waar de kaartjes over gaan en bespreken ook de vragen die erop staan. Ze komen tot een gezamenlijk antwoord op de vraag. Loop rond om zo nodig groepjes te helpen als ze de kaartjes niet goed begrijpen.

Daarna kiest ieder groepje één kaartje en legt aan de rest van de klas uit wat er op het kaartje staat, waar het volgens hen over gaat en wat hun antwoord op de vraag is.

Bespreek een aantal stellingen met de hele klas.

Laat de leerlingen kleine groepjes vormen van 2 tot hooguit 4 personen.

Verdeel de kaartjes over de groepjes zodat ieder groepje in ieder geval twee kaartjes heeft.

Onderwijs Memory Kaartjes

Geld & onderwijs

Zonder geld kan een regering niet voldoen aan zijn verplichtingen. Geldgebrek zorgt ook voor slecht betaalde leraren en een gebrek aan leermiddelen.

*Geen geld, geen onderwijs!
Ben je het daarmee eens?*

Seksegelijkheid & onderwijs

Steeds meer meisjes hebben toegang tot onderwijs, maar in sommige landen is onderwijs aan meisjes nog verboden.

Waarom mogen meisjes soms niet naar school en wat zou eraan gedaan kunnen worden?

Voeding & onderwijs

Met een lege maag kun je niet goed leren. Daarom krijgen op sommige scholen de armere leerlingen verplicht een schoolmaaltijd.

Kun je arme families tot een schoolmaaltijd verplichten?

Onderwijs voor iedereen

De 'Onderwijs voor iedereen'-campagne van Unesco heeft als doelstelling dat iedereen – kinderen en volwassenen – zonder hinder kan leren.

Is dat een onbereikbare doelstelling of toch niet?

Drugs & onderwijs

Het gebruik van alcohol, sigaretten en drugs is soms in scholen een probleem. Misbruik kan leiden tot slechtere prestaties en agressie.

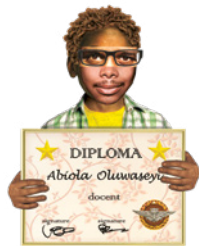
Moet de school een streng drugsbeleid hebben?

Het leger & onderwijs

In veel landen gaat een groot deel van het budget naar het leger en te weinig naar de sociale sector en met name naar het onderwijs.

Is veiligheid belangrijker dan onderwijs?

Docenten & onderwijs

Goed opgeleide docenten zijn van groot belang. In veel ontwikkelingslanden echter hebben de docenten te weinig opleiding gehad.

Moeten er minimeisen zijn voor alle docenten, zoals een geslaagde opleiding?

Migratie & onderwijs

Veel hoogopgeleiden (leraren, dokters, ingenieurs) uit ontwikkelingslanden emigreren naar Europa.

Is het te verdedigen dat de EU veel 'hersenen' wegtrekt uit landen waar juist behoefte aan hoogopgeleiden is?

Gratis onderwijs

Het basisonderwijs is voor iedereen gratis. Toch kunnen veel families de bijkomende schoolkosten niet betalen.

Is het wel realistisch te denken dat onderwijs voor iedereen gratis kan zijn?

Mensenrechteneducatie

"Iedere burger en organisatie zou moeten streven naar het bevorderen van respect voor de mensenrechten." (VN Algemene Vergadering)

Wat wordt er op jouw school gedaan voor mensenrechteneducatie?

Onderwijs Memory

Memory

	<p>Globalisering & onderwijs Door globalisering is er in veel ontwikkelingslanden behoefte aan ongeschoold (lopende band-)personeel. Want daar is het loon lager.</p> <p><i>Ondermijnt globalisering de waarde van het onderwijs?</i></p>		<p>Vrede & onderwijs Vredesonderwijs is meestal geen onderdeel van het schoolcurriculum.</p> <p><i>Vind je dat vredesonderwijs wél een vast onderdeel zou moeten zijn van het reguliere onderwijs?</i></p>
	<p>Internet & onderwijs In veel landen is informatie-technologie onderdeel van het onderwijs.</p> <p><i>Stel dat ieder kind op de wereld een computer zou hebben, welke problemen zou dat oplossen?</i></p>		<p>Sport & onderwijs Sport is belangrijk voor de ontwikkeling van je lichaam en je geest.</p> <p><i>Ben je het ermee eens dat sport meer prioriteit op school zou moeten hebben?</i></p>
	<p>Hoger onderwijs Het recht op onderwijs voor iedereen focust op het basis-onderwijs en alfabetiseringscursussen.</p> <p><i>Zou het recht op onderwijs voor iedereen ook moeten gelden voor het vervolgonderwijs (mbo, hbo, universiteit)?</i></p>		<p>Sociale uitsluiting & onderwijs Romakinderen ('zigeuners') worden in verschillende landen geweigerd op een gewone school.</p> <p><i>Wat kunnen we doen om Romakinderen toch op een gewone school te krijgen?</i></p>
	<p>Milieu & onderwijs De leefstijl van veel mensen in de EU is niet duurzaam. Het is nodig dat we mensen informeren over noodzakelijke veranderingen.</p> <p><i>Hoe zou jij onderwijs over duurzaamheid in het curriculum willen realiseren?</i></p>		<p>Levenslang leren Analfabetisme onder volwassenen is een groot probleem in veel landen.</p> <p><i>Is het redelijk om veel geld te besteden aan alfabetiseringscursussen? Of beter aan een goede basisopleiding?</i></p>
	<p>Discipline & onderwijs Mag je leerlingen disciplineren met strafwerk, lijfstraffen, schorsing en het wegsturen van school?</p> <p><i>Wat is volgens jou de beste manier om discipline op school te handhaven?</i></p>		<p>Aids/hiv & onderwijs "De eerste strijd die we moeten winnen in de oorlog tegen aids is de strijd tegen de muur van stilte en stigmatisering." (Kofi Annan)</p> <p><i>Welke rol speelt onderwijs bij de aidsbestrijding?</i></p>

Mensenrechten-thermometer van onze school

10-15 jaar

20-50 minuten

individueel, werken in groepjes, klassikaal

Kernconcept	Recht op onderwijs, vrijheid van meningsuiting, participatie, mensenrechten op school
Probleem	
Sluit aan bij	Participatie, bewustwording van mensenrechten op school
Vorbereiding	Printen van de thermometers voor alle leerlingen. Lees ook par. 2.2 en 4.5 van de toolbox. Kijk ook even naar de quick scan mensenrechten in par. 5.4.1.
Direct of verwijzing	Direct
Leerdoel	Leerlingen leren over de betekenis van mensenrechten op school en hoe deze verbeterd zou kunnen worden. Ze kunnen hierover de docenten en schoolleiding over adviseren! Er is een thermometer voor basis en een voor voortgezet onderwijs.

Leg de leerlingen uit dat ook op school mensen- en kinderrechten gestimuleerd en nageleefd moeten worden. De leraren hebben daarvoor een tweevoudige taak: om mensen- en kinderrechten te bevorderen door bijvoorbeeld aandacht voor non-discriminatie, participatie van de leerling, het recht op onderwijs en gelijke kansen daarbij. En ook door aan leerlingen de betekenis van mensen- en kinderrechten in het dagelijks leven over te brengen.

De leerlingen kunnen dan leren over en oefenen met die rechten. Dat kan bijvoorbeeld door deze werkvorm, waarbij leerlingen zelf hun school onderzoeken. Ze staan stil bij wat mensen- en kinderrechten op school betekenen en kunnen daarover adviseren.

Verdeel de klas in kleine groepjes of duo's. Deel de thermometer uit aan de groepjes. Loop langs om zo nodig stellingen uit te leggen als ze die niet begrijpen of zich er niets bij voor kunnen stellen. Vraag daarbij naar hoe ze tot hun keuze komen van het aantal punten dat zij gegeven hebben.

Bespreek daarna klassikaal de stellingen. Zijn de duo's/ groepjes het onderling eens? Wat is hun argumentatie?

Afsluitend komt u samen met de leerlingen tot een eindoordeel. Wat zijn eventueel de verbeterpunten? Doen wij het goed op school? Op welk vlak kunnen we aanbevelingen maken? Het zou heel mooi zijn als de leerlingen deze aan de schooldirectie mogen aanbieden! En als deze ook echt luistert en iets concreets met de aanbevelingen doet. Dat zou meteen een mooie opstap kunnen zijn naar het opstarten van schoolbrede aandacht voor mensenrechten.

Alternatief voor het vo: laat leerlingen in tweetallen zelf de thermometer invullen. Ze kunnen een werkstuk (bijvoorbeeld profielwerkstuk) maken over wat de school beter zou kunnen doen en hoe dat zou kunnen. Ze zouden ook dat werkstuk aan de directie kunnen aanbieden.

Mensenrechten-thermometer van onze school**Basisonderwijs***Schaal: Nee/Nooit : 0 punten | Soms: 1 punt | Altijd: 2 punten*

Nummer	Stelling	Schaal
1	Mijn school is een plek waar de leerlingen zich veilig voelen.	
2	Op school leren we over mensen- en kinderrechten en de betekenis daarvan in het dagelijks leven, dichtbij en ver weg.	
3	De leerlingen van mijn school worden niet gediscrimineerd vanwege hun manier van leven, zoals hoe ze zich kleden, welke vrienden ze hebben en wat ze leuk vinden.	
4	Als iemand gemeen is tegenover een ander, dan wordt die persoon geholpen om te leren hoe hij zijn gedrag kan veranderen.	
5	De leraren bekommeren zich om mijn ontwikkeling en helpen me als ik hulp nodig heb.	
6	Als er conflicten ontstaan proberen de leraren en de leerlingen die op een geweldloze manier op te lossen.	
7	Iedereen wordt op een eerlijke en gelijke manier behandeld, zonder vooroordelen. Ook docenten doen dat, ook als het gaat om bijv. strafwerk geven of om extraatjes geven.	
8	Mijn eigen, persoonlijke ruimte en spullen worden gerespecteerd.	
9	De leerlingen van mijn school kunnen tijdens een schooldag voldoende rust nemen.	
10	Ik neem op school de verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat anderen niet discrimineren en we een veilige en prettige sfeer hebben.	
Totaal	(0-20 punten)	

Mensenrechten-thermometer van onze school

Voortgezet onderwijs

Schaal: Nee/Nooit : 0 punten | Soms: 1 punt | Altijd: 2 punten

Nummer	Stelling	Schaal
1	Mijn school is een plek waar de leerlingen zich veilig voelen.	
2	Alle leerlingen krijgen dezelfde informatie en hulp voor studie- en beroepsmogelijkheden.	
3	De leerlingen van mijn school worden niet gediscrimineerd vanwege hun manier van leven, zoals hoe ze zich kleden, welke vrienden ze hebben en wat ze leuk vinden.	
4	Mijn school zorgt dat iedereen gelijke kansen heeft om goed onderwijs te volgen.	
5	De leerlingen van mijn school staan geen onvriendelijke of beledigende acties, materialen of teksten toe.	
6	Als iemand gemeen is tegenover een ander, dan wordt die persoon geholpen om te leren hoe hij zijn gedrag kan veranderen.	
7	Op mijn school helpt iedereen elkaar met manieren om goed met elkaar op te kunnen schieten en er een veilige en prettige school van te maken.	
8	Als er conflicten ontstaan proberen de leraren en de leerlingen die op een geweldloze manier op te lossen.	
9	Mijn school heeft een procedure en weet hoe te handelen als er klachten komen over pesten, intimidatie of discriminatie.	
10	Als het gaat om disciplinaire zaken (strafwerk en evt. ook het schorsen en wegsturen van school) wordt iedereen op een eerlijke en gelijke manier behandeld.	
11	We leren op school over vooroordelen, stereotypen en discriminatie en doen ons best om dat tegen te gaan.	
12	Als iemand op school wordt beschuldigd van een overtreding is hij of zij onschuldig tot het tegenovergestelde is aangetoond.	
13	Mijn eigen, persoonlijke ruimte en bezittingen worden gerespecteerd.	

Schaal: Nee/Nooit : 0 punten | Soms: 1 punt | Altijd: 2 punten

Nummer	Stelling	Schaal
14	Ik voel me op school vrij om mijn ideeën en overtuigingen (over bijv. politiek, cultureel, godsdienst of anderszins) te uiten zonder bang te zijn om te worden gediscrimineerd.	
15	Iedereen op mijn school kan schrijven en naar buiten brengen wat hij of zij wil zonder bang te zijn te worden gecensureerd of bestraft.	
16	In de schoolboeken en lesinstructies is er aandacht voor verschillende geluiden en perspectieven (zoals afkomst, sekse, ideologie, huidskleur).	
17	Op school zijn we ook regelmatig bezig met muziek, drama, kunst, dans en poëzie.	
18	Iedereen op mijn school heeft de mogelijkheid om alleen of samen met anderen in bijvoorbeeld een leerlingenraad mee te denken en mee te beslissen over schoolregels en het schoolbeleid.	
19	Iedereen op mijn school heeft het recht om zich aan te sluiten bij een bestaande groep of om een eigen groep op te richten, zoals een ledenraad, die opkomt voor de eigen belangen en die van anderen.	
20	Iedereen op mijn school wordt aangemoedigd om te leren over maatschappelijke (en mondiale) problemen die te maken hebben met rechtvaardigheid, het milieu, armoede en vrede.	
21	Iedereen op mijn school wordt aangemoedigd om zich ook in te zetten voor het oplossen van maatschappelijke (en mondiale) problemen die te maken hebben met rechtvaardigheid, het milieu, armoede en vrede.	
22	De leerlingen van mijn school kunnen tijdens een schooldag voldoende rust nemen.	
23	De docenten en andere personeelsleden van mijn school kunnen tijdens een schooldag voldoende rust nemen en hun werk uitvoeren met redelijke uren en goede werkomstandigheden.	
24	De leerlingen mogen voor schoolopdrachten of activiteiten ook contact opnemen met maatschappelijke groeperingen buiten de school, die zich inzetten voor de mensenrechten.	
25	Ik neem op school de verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat anderen niet discrimineren en we een veilige en prettige sfeer hebben.	
Totaal	(0-50 punten)	

Het recht om zo gezond mogelijk te zijn

10 – 16 jaar

1 lesuur

activiteit na het lesuur, groepswork, klassikaal

Kernconcept	Recht op een zo goed mogelijke lichamelijke en geestelijke gezondheid voor iedereen (ofwel: het recht op gezondheid) Mensenrechten & burgerschap
Probleem	Ondervoeding, slechte gezondheidszorg, onderontwikkeling
Sluit aan bij	Hygiëne, gezonde voeding, traktatiebeleid, vaccinaties
Vorbereiding	Lees deze werkvorm door, leg post-its klaar
Direct of verwijzing	Direct
Leerdoel	Leerlingen onderzoeken het belang van het recht op gezondheid voor iedereen en wie daarvoor kan en moet zorgen

Je kunt voor deze les de stappen hieronder gebruiken. Daarbij kun je ook vanuit verschillende vakken insteken en kijken naar dwarsverbanden van dat vak met gezondheid, gezondheidsbeleid en ontwikkeling.

Stap 1. Wat is gezondheid?

Laat de leerlingen in groepjes van vier met elkaar bespreken wat gezondheid is. Na 5 minuten vraag ze hun 'conclusie' samen te vatten en te presenteren (met woordweb, 'woordenboek'/wikipedia definitie, pantomime of toneelstukje).

Schrijf daarna de kernwoorden en -begrippen op. Bespreek die klassikaal om te kijken of iedereen het ermee eens is en of het aangevuld kan worden.

Stap 2. Waarom is gezondheid belangrijk?

Laat de leerlingen vervolgens in groepjes van vier nadenken over de vraag: waarom is een goede gezondheid belangrijk?

Afhankelijk van de leeftijd van de leerlingen, kun je dit uitbreiden van heel dichtbij (de leerlingen en zijn/haar directe omgeving) tot heel ver weg (de economie, productieverlies, kostenplaatje), van heel concreet tot heel abstract. Bijvoorbeeld: waarom is het belangrijk dat ze zelf gezond zijn en hun broertjes en zusjes? En hun vader en moeder? Dat hun leraar gezond is? En de buschauffeur, de bouwvakker, de arts en verpleger? Het winkelpersoneel, de burgermeester, het Tweede Kamerlid en de minister-president?

Mogelijke antwoorden: anders voel je je niet lekker. Kun je niet spelen. Steek je anderen aan. Kun je niet naar school, dan leer je niets. Ga je misschien dood. Kun je niet voor je kinderen zorgen en kun je geen geld verdienen voor je gezin. Groei je misschien niet zo goed, is het slecht voor je ontwikkeling. Ongezondheid/ziekte kost geld want je moet naar de dokter, medicijnen kopen, misschien geopereerd worden. Kosten voor werkgever. Voor de overheid. Productieverlies nadelig voor economie.

Stap 3. Wat heb je nodig?

Laat de leerlingen in groepjes van vier nadenken over de vraag: wat heb je nodig om gezond te zijn, te blijven en te worden? Of om minder ziek te zijn of niet erger ziek te worden? De leerlingen schrijven ieder idee op een aparte post-it.

Denk ook aan wat schadelijk is voor je gezondheid. En denk vanuit verschillende perspectieven, bijvoorbeeld aan verschillen tussen jong en oud; jongen/man, meisje/vrouw; mensen met en zonder beperking of ziekte; LHBTIQ. Denk ook aan verschillende situaties, landen, leefomstandigheden.

Alternatief: je geeft elke groep een 'rol' mee, bijvoorbeeld als baby, kind, tiener, vrouw, man, moeder, vader, opa, oma, bejaarde, transgender, persoon met een chronische ziekte, persoon met een fysieke of een geestelijke beperking, mensen die veel reizen.

Mogelijke antwoorden: schoon drinkwater, goed voedszaam eten, schijf van vijf, weinig snoep, weinig frisdrank, geen alcohol, drugs of tabaksproducten, veel beweging, vaccinaties, consultatiebureau, hygiënische leefomstandigheden, niet blootgesteld worden aan allergenen, niet te veel zon, moedermelk, vitamines, medicijnen (niet te duur), goed opgeleide en voldoende dokters, ziekenhuis (in de buurt en met hygiëne), operaties, geen wachtlijsten, fysiotherapie, frisse lucht, hulp bij de bevalling, voorlichting/informatie.

Stap 4. Categorieën vormen

Laat de leerlingen hun post-its op de muur plakken. Daarna gaan ze die categoriseren (eventueel met hulp van de leerkracht), zodat dubbelingen kunnen worden verwijderd en categorieën naar boven komen.

Categorieën kunnen elke keer verschillend zijn, maar je kunt denken aan: 'voeding – hygiëne – medicijnen – medische hulp – verzorging', of 'preventie – genezing – verzorging', of 'leeftijdscategorieën'. Er is geen goed of fout. Je kunt ook onderverdelen in de onderdelen van het recht op gezondheid (zie hierna in de 'informatie').

Stap 5. Wie moet ervoor zorgen?

Laat de leerlingen nu nadenken over wie ervoor moet of kan zorgen dat je gezond blijft? Je kunt er hier voor kiezen om het terug te spelen naar leeftijden: baby – kind – tiener – volwassene – oudere. Of de categorieën post-its van stap 4 onder verschillende groepjes te verdelen en het per post-it te bespreken.

Mogelijke antwoorden: jezelf, je ouders, je familie, je leerkracht/school, vriendjes en vriendinnetjes/ klasgenootjes (bijv. allergieën), restaurants, supermarkten, producenten, dokters, landelijke overheid/ministeries, gemeentes. De overheid heeft de plicht om het recht op (zo goed mogelijke) gezondheid te garanderen.

Laat elk groepje terugkoppelen in de klas en laat anderen aanvullen. Bespreek de antwoorden klassikaal en schrijf ze op het bord.

Alternatief voor voortgezet onderwijs: laat de leerlingen de hierna gegeven 'informatie' lezen. Ze kunnen de zelf verzamelde antwoorden verwerken in een opstel of werkstuk.

Stap 6. Wat kunnen we op school doen?

Bespreek met elkaar hoe je als leerling, leraar en schooldirecteur kunt zorgen voor gezondheid voor jezelf en de anderen op school. Ook kun je bespreken of de leerlingen zich willen inzetten voor mensen buiten school die niet zo'n goede gezondheid hebben. Daar zou je nog een nieuwe buitenschoolse activiteit aan kunnen koppelen.

Stap 7. Samenvatting

Laat iemand samenvatten wat uit deze oefening is gekomen.

Informatie over het recht op gezondheid

Het recht op een zo goed mogelijke lichamelijke en geestelijke gezondheid (kortweg: het recht op gezondheid) is vastgelegd in artikel 12 van het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten en art. 24 VN-Kinderrechtenverdrag. Naast het recht op gezondheid zijn hiervoor ook andere rechten relevant, zoals het recht op leven en ontwikkeling van het kind (artikel 6 IVRK). In artikel 22 Grondwet staat dat de overheid maatregelen treft ter bevordering van de volksgezondheid.

Het recht op gezondheid betekent niet het recht om gezond te zijn. Maar het recht op gezondheid heeft wel een breed bereik. Hieronder staat beschreven wat dat recht inhoudt en welke verplichtingen de overheid daarbij heeft.

1. **Beschikbaarheid:** zorgen voor een functionerende openbare gezondheidszorg en de fysieke aanwezigheid van zorg, goederen, diensten en voorzieningen. Medicijnen moeten bijvoorbeeld in voldoende hoeveelheid in apotheken aanwezig zijn.
2. **Aanvaardbaarheid:** volgens medisch-ethische normen en verschillende culturen, gender en leeftijd.
3. **Kwaliteit:** wetenschappelijk en medisch verantwoord en van goede kwaliteit;
4. **Toegankelijkheid:** non-discriminatie, fysieke en financiële toegankelijkheid en toegankelijkheid van voorlichting en informatie rond gezondheid. Toegankelijkheid betekent dat iedereen daadwerkelijk gebruik kan maken van zorg en gezondheidsgerelateerde goederen en diensten. Medicijnen moeten dus niet alleen in voldoende hoeveelheid in apotheken aanwezig zijn maar ook daadwerkelijk worden voorgeschreven en (hoewel wellicht onder voorwaarden) worden vergoed zodat de patiënt ze kan gebruiken.
5. **Preventie:** het recht op gezondheid omvat ook de sociaaleconomische factoren die de omstandigheden scheppen waarbinnen mensen gezond kunnen leven. Het strekt zich uit tot voeding, huisvesting, toegang tot veilig en drinkbaar water en toereikende sanitaire voorzieningen, veilige en gezonde werk-omstandigheden en een gezonde omgeving.
6. **De overheid moet extra aandacht hebben voor groepen in de samenleving die een groter risico lopen om geen goede zorg te ontvangen,** zoals migranten (als ze nog niet weten hoe de gezondheidszorg werkt en ze nog niet goed Nederlands spreken). Maar ook voor groepen die in minder gezonde omstandigheden leven, zoals mensen in armoede die de duurdere gezonde voeding niet altijd kunnen kopen. Uit onderzoek blijkt dat in Nederland mensen met lagere inkomens en een lagere opleiding gemiddeld 7 jaar korter leven en zelfs 19 jaar minder in goed ervaren gezondheid dan mensen met een hoge opleiding (Mackenbach en Stronks 2016; CBS 2015).

Op het eerste gezicht

10-16 jaar

1-2 lesuren

werken in groepjes, klassikaal

Kernconcept	Non-discriminatie, gelijke behandeling
Probleem	Vooroordelen, stereotypen, discriminatie
Sluit aan bij	Mensenrechten en burgerschap, mens en maatschappij, mentorles
Vorbereiding	<i>Bestel voldoende sets van het spel. Lees par. 3.3 en 8.3 van de toolbox.</i>
Direct of verwijzing	Dit spel van de Anne Frank Stichting is voor € 10,- te bestellen via www.annefrank.org/nl/educatie/product/32/op-het-eerste-gezicht
Leerdoel	Met het kaartspel ontdekken leerlingen hun eigen vooroordelen en stereotype beelden en bespreken deze met elkaar.

Vertel de leerlingen:
 “Heb je daar weer zo’n...!?” Hoe beoordeel je iemand als je hem of haar voor de eerste keer ontmoet? Het is normaal om van iedereen die je tegenkomt een beeld te vormen. Dat gebeurt vanzelf, daar kun je niet veel aan doen. Waar je wel wat aan kunt doen is je bewust zijn van de vooroordelen en stereotype beelden die je hebt over anderen.

Wat als je iemand bij voorbaat afwijkt omdat hij dreadlocks heeft, een bril draagt of een hoofddoek omheeft? Dan wijs je iemand af op basis van een oordeel dat je al lang in je hoofd had. Op basis van een vooroordeel dus. Vooroordelen ontstaan niet alleen door (verdraaide) beelden in de media, maar ook door wat anderen in jouw directe omgeving van iemand vinden.

De essentie van het kaartspel, bestaande uit vier sets van zestien personenkaarten, is dat het erom gaat dat door te krijgen. De docent is daarbij de centrale spelleider.

Waar sta jij? Een lijndiscussie

10-18 jaar

30-45 minuten

individueel, klassikaal

Kernconcept	Vrijheid van meningsuiting, participatie, kiesrecht
Probleem	
Sluit aan bij	Mensenrechten en burgerschap, kritisch denken
Vorbereiding	Span een (was)lijn of een touw in de klas; eventueel kunt u daar wasknijpers bij gebruiken
Direct of verwijzing	Direct
Leerdoel	Een lijndiscussie over vrijheid van meningsuiting, participatie, kiesrecht. Voor leerlingen in bovenbouw primair en voortgezet onderwijs.

De leerlingen denken na over de stelling en wat ze ervan vinden. Ze nemen dan hun positie op de lijn en er volgt een gezamenlijk gesprek over. De ene kant van de lijn staat voor 'EENS', de andere kant van de lijn staat voor 'ONEENS'.

Denk ook zelf tevoren even na over de stellingen. Misschien wil je er nog stellingen aan toevoegen. Voor het voortgezet onderwijs kunnen de leerlingen ook zelf de lijndiscussie voorbereiden en er wellicht nog stellingen bij bedenken over mensen- en kinderrechten.

Je kunt een imaginaire lijn trekken, maar dat kan ook met een fysieke lijn (zoals een waslijn of een lang touw).

Je kunt leerlingen laten gaan staan onder een gespannen (was)lijn, maar je kunt ook wasknijpers gebruiken - met een papiertje met hun naam erop onder de knijper- om hun mening op hun punt op de lijn weer te geven. Dat laatste is vooral handig met een grote groep mensen, zoals een klas met 25 leerlingen.

Een variant is om steeds een groep van een stuk of acht leerlingen aan de lijndiscussie te laten meedoen.

Bij elke stelling wijs je een nieuwe groep leerlingen aan. Op deze manier komen alle leerlingen aan bod en is er meer ruimte voor nuance dan alleen met EENS of ONEENS.

Neem de tijd voor de nabespreking. Je kunt de twee leerlingen die aan het einde van de lijn staan, laten

beginnen met de discussie over de stelling die je inbrengt, maar vraag zeker ook de andere leerlingen om hun mening.

Discussies in het primair onderwijs over kinderrechten (vrijheid van meningsuiting, recht op participatie)

- Alle kinderen, zelfs de allerjongste kinderen, hebben het recht om hun mening te geven over zaken die hen zelf aangaan.
- Kinderen hebben niet het recht om mee te beslissen over familie zaken. Hun ouders weten het beste wat goed voor hen is.
- Meebeslissen over wat er op school gebeurt, geldt alleen voor leerlingen van de bovenbouw.
- Elke basisschool zou verplicht een leerlingenraad moeten hebben.
- Vrijheid van meningsuiting betekent dat je alles mag zeggen wat je wilt.

Discussies in de bovenbouw van het voortgezet onderwijs over democratische spelregels (vrijheid van meningsuiting en kiesrecht)

- Vrijheid van meningsuiting betekent dat je alles mag zeggen wat je wilt.
- Fascistische partijen moeten verboden worden.
- Als je 18 jaar of ouder bent en niet gaat stemmen, verspeel je het recht om te klagen over wat er in Nederland mis is.
- België heeft een opkomstplicht voor mensen die mogen stemmen; in Nederland is de opkomstplicht in 1970 afgeschaft. Omdat de opkomst sindsdien flink is gedaald kunnen we de opkomstplicht beter weer herinvoeren.
- Nederland moet een bindend referendum invoeren over elk mogelijk thema, ook over zaken als de herinvoering van de doodstraf en de afschaffing van de monarchie.

De vluchtkoffer

10-18 jaar

20 minuten

individueel, tweetallen, klassikaal

Kernconcept	Vluchtelingen, veiligheid
Probleem	Onderdrukking
Sluit aan bij	Mensenrechten en burgerschap, inleven in de ander, mentorles
Vorbereiding	Geen
Direct of verwijzing	Direct
Leerdoel	De leerlingen leven zich in in hoe het is om als vluchteling plotseling huis en haard te moeten verlaten.

Stel, je bent een vluchteling. Je moet vluchten voor het geweld in je land. Er zijn al familieleden van huis opgehaald naar een onbekende plek. Ook een paar vrienden zijn ineens verdwenen en niemand heeft nog iets van hen gehoord. Het gerucht gaat dat ze ook naar jou op zoek zijn. Je besluit dat het thuis niet meer veilig is. Je gaat vertrekken, in de hoop elders een veiligere plek te vinden.

a. Je hebt maar kort tijd en je kunt alleen vijf voorwerpen meenemen die in je koffer passen. Schrijf die vijf voorwerpen op een lijstje. In tweetallen bespreken de leerlingen welke vijf voorwerpen zij in hun koffer zouden willen meenemen.

b. Je komt aan bij zee. Jij en je familie kunnen een plek krijgen op een boot. Maar je koffer neemt te veel ruimte in. Je moet één voorwerp kiezen, de rest en de koffer laat je achter. Welk voorwerp kies je?

In tweetallen bespreken de leerlingen waarom zij dat het belangrijkste voorwerp vinden. Bespreek het daarna klassikaal.

Variant: Je kunt eventueel de leerlingen van tevoren vragen om één voorwerp uit te kiezen en dat mee te nemen naar school. Laat vervolgens enkele leerlingen kort vertellen wat ze hebben meegenomen en uitleggen waarom ze juist dat voorwerp hebben uitgekozen.

c. Wat is belangrijk voor een vluchteling om mee te nemen?

- Welke 3 items heb je echt allemaal nodig voor onderweg en wat is misschien overbodig omdat het louter luxueus is?
- Realiseren de leerlingen zich hoe weinig een vluchteling kan meenemen?
- Wat kunnen we in Nederland doen om vluchtelingen zich weer thuis te laten voelen?

Variant: Oudere leerlingen kun je ook laten nadenken over items die ze beter *niet* kunnen meenemen tijdens hun vlucht.

Leerschool

😊 12-15 jaar

🕒 4 lessen

📄 individueel, werken in groepjes, klassikaal

Kernconcept	Recht op onderwijs, verbod op kinderarbeid
Probleem	Kinderarbeid, uitbuiting, armoede
Sluit aan bij	Mensenrechten en burgerschap, mens en maatschappij
Vorbereiding	De dvd klaarzetten en de materialen voor de leerlingen kopiëren.
Direct of verwijzing	Gratis aan te vragen via www.aob.nl/lespakket .
Leerdoel	'Leerschool' bekijkt de situatie van twee Turkse kinderen die werk en school combineren. Onder welke omstandigheden leven ze en tegen welke dilemma's lopen zij aan? De leerlingen denken actief na over de manier waarop kinderarbeid vanuit Nederland kan worden tegengegaan.

Geschat wordt dat wereldwijd 168 miljoen kinderen werken. Een derde van hen gaat helemaal niet naar school. Andere kinderen combineren werk en (een beetje) onderwijs. Volgens de zogenaamde 'Duurzame Ontwikkelingsdoelen' van de VN moeten alle kinderen uiteindelijk onderwijs gaan volgen. Of dat gaat lukken?

We volgen in de video 'Leerschool' de twaalfjarige Ferhat en de veertienjarige Abdullah. De een wil dokter worden, de ander computeringenieur. Beiden gaan elke dag zo'n zes uur naar school en werken daarna nog eens zes tot acht uur per dag in een benauwde en stoffige werkplaats waar schoenen in elkaar worden gezet. Voor huiswerk is geen tijd, met alle gevolgen van dien.

'Leerschool, een lespakket over kinderarbeid' bestaat uit de gelijknamige dvd (17 min.), een docenten-handleiding, een leerlingenbrochure, lesopdrachten en het magazine 'School, de beste werkplaats'.

Tezamen bieden ze materiaal voor vier kant-en-klare lesopdrachten en enkele algemene lessuggesties.

De Algemene Onderwijsbond (Aob) biedt ook nog twee andere lespakketten over kinderarbeid aan. Kijk daarvoor even op bovenvermelde website.

Foto: Mehmet Ülger

Stories that move

12-16 jaar

1-5 lesuren

individueel, werken in groepjes

Kernconcept	Autonomie/zelfbeschikking, gelijkwaardigheid, gelijke behandeling, diversiteit
Probleem	Uitsluiting, racisme en discriminatie
Sluit aan bij	Diversiteit, vooroordelen, mens en maatschappij, mensenrechten & burgerschap
Vorbereiding	Log gratis in bij https://olt.storiesthatmove.org/nl/startscherm/ , maak een account aan en bekijk het materiaal. Bepaal hoeveel lessen (routes) de leerlingen gaan doorlopen.
Direct of verwijzing	Leerlingen kunnen direct inloggen en aan de slag gaan
Leerdoel	Leerlingen verdiepen zich in het leven van Europese leeftijdgenoten die uitsluiting en discriminatie ervaren. Ze leren over de werking van vooroordelen en discriminatie.

Persoonlijke ervaringen van jongeren met discriminatie

In Stories that Move vertellen Europese leeftijdsgenoten positieve verhalen maar ook hun eigen ervaringen met uitsluiting en discriminatie. Het lesmateriaal richt zich op racisme, antisemitisme en de discriminatie van Roma en Sinti, Moslims en LHBT'ers. De filmpjes laten leerlingen zien dat jongeren overal in Europa vergelijkbare dingen meemaken. Naast deze persoonlijke invalshoek laat Stories that Move ook een bredere kijk op de werking van vooroordelen en discriminatie zien.

Opbouw lesmateriaal

Het online lesmateriaal is opgebouwd uit vijf leerpaden. De verhalen van de jongeren uit de filmpjes staan steeds centraal. De leerpaden bestaan uit meerdere lessen (routes) van ongeveer 50 minuten. In elke les komt één thema aan bod.

Als docent kies je hoeveel routes je leerlingen doorlopen. Elke route bestaat uit online en offline opdrachten en uit individuele en groepsactiviteiten. Elke route begint met een opdracht waarin leerlingen worden aangemoedigd om goed na te denken over hun eigen standpunten. Dit spreekt de leerlingen persoonlijk aan en zij gaan zo op verschillende manieren met de thema's aan de slag.

De vijf leerpaden

- Zien en zijn**
Hoe zien we onszelf en hoe zien we anderen?
Leerlingen denken na over verschillende onderdelen van hun eigen identiteit en die van iemand anders.
- Discriminatie verkennen**
Hoe werken vooroordelen en discriminatie?
Leerlingen werken met voorbeelden van antisemitisme, racisme en andere vormen van discriminatie waarmee jongeren te maken krijgen.
- Verhalen uit het verleden**
Leerlingen verdiepen zich in de persoonlijke voorbeelden van antisemitisme, racisme en andere vormen van discriminatie waarmee mensen te maken kunnen krijgen.
- De media de baas zijn**
Leerlingen worden zich bewust van hun eigen mediagebruik en onderzoeken in hoeverre stereotypen, vooroordelen en hatelijke taal onderdeel zijn van het internet. Bijvoorbeeld in reclames.
- Kom in actie**
Leerlingen denken na over wat het betekent om in actie te komen. Door de persoonlijke initiatieven van andere jongeren worden leerlingen aangemoedigd zelf in actie te komen.

Muziek en mensenrechten

😊 12-16 jaar

🕒 2 lessen

📄 individueel, klassikaal

Kernconcept	Recht om van cultuur en kunst te genieten, recht op vrije meningsuiting
Probleem	Onderdrukking van cultuur en vrije meningsuiting, misbruik van muziek bij martelingen
Sluit aan bij	Muziekles, Nederlands, Engels of andere talen, maatschappijleer
Vorbereiding	Download en lees de handleiding. Zet vóór de les de YouTube-filmpjes of MP4-bestanden klaar.
Direct of verwijzing	Gratis te downloaden via ➔ www.amnestynijmegen.nl/download/Muzieklespakket2018.pdf
Leerdoel	Een les over wat muziek en mensenrechten met elkaar te maken hebben, onder meer rond songs van Frescu en van John Lennon.

In dit lespakket verdiepen de leerlingen zich in de verschillende functies van muziek met betrekking tot de mensenrechten: muziek maken en naar muziek luisteren als mensenrecht (denk aan het verbod van de Taliban), via muziek uiting geven aan de roep om mensenrechten (protestsong), muziek gebruiken om andere mensen te choqueren (zoals Pussy Riot) en op deze manier je mening te uiten, én het misbruik van muziek tijdens martelingen.

De mensenrechten spelen een belangrijke rol in het nummer 'Angst' van de Nederlandse rapper Frescu. De leerlingen onderzoeken welke mensenrechten op een positieve manier en welke mensenrechten op een negatieve manier naar voren komen.

In een huiswerk-groepsopdracht kunnen de leerlingen kiezen uit: een bestaand lied analyseren op mensenrechten of een eigen songtekst schrijven en dat ten gehore brengen.

Ter afsluiting kijken de leerlingen naar de songtekst 'Imagine' van John Lennon, gekoppeld aan Amnesty-acties waarbij muziek op een of andere manier een belangrijke rol heeft gespeeld.

De handleiding geeft naast enkele verwerkings-suggesties voor de leerkracht ook de uitgeschreven tekst van 'Angst', achtergronden over de Taliban, Pussy Riot en Amnesty, alsmede een overzicht van films waarbij muziek een belangrijke rol speelt.

Bij het lespakket heeft Amnesty Nijmegen ook een eigen Spotify Human Rights Playlist uitgebracht.

Vluchteling in beeld

12-16 jaar

1 of meerdere lesuren

klassikaal, groepswerk

Kernconcept	Migratie, vluchtelingen
Probleem	Acceptatie van migratie en vluchtelingen
Sluit aan bij	Mens & maatschappij (aardrijkskunde), Nederlands, kritisch denken Mensenrechten & burgerschap
Vorbereiding	Download het gratis lespakket via www.vluchtelinginbeeld.nl .
Direct of verwijzing	Leerlingen kunnen online de digitale lesmodule doen
Leerdoel	Leerlingen leren waarom mensen vluchten en vormen hierover een eigen mening

Wereldwijd zijn meer dan 68 miljoen mensen op de vlucht. Leerlingen horen er regelmatig over in het nieuws. Ook in de klas komt het onderwerp weleens ter sprake. ‘Waar komen vluchtelingen vandaan’, ‘hoe is het om te moeten vluchten?’ Of ‘welke dromen heb je moeten opgeven?’ Deze en andere vragen komen in de digitale lesmodule ‘Vluchteling in Beeld’ aan bod.

De documentaire ‘The Island of All Together’ vormt de rode draad in de lesmodule. In deze korte film gaan toeristen en vluchtelingen met elkaar in gesprek op het Griekse eiland Lesbos. Aan de hand van diverse opdrachten gaan de leerlingen aan de slag met de verhalen uit de documentaire. Zo komen thema’s als noodhulp, oorlog, geweld en vluchtelingen via verschillende werkvormen aan bod. Leerlingen kruipen in de huid van een vluchteling en leren het vluchtelingenvraagstuk zo beter begrijpen. Persoonlijke verhalen centraal.

Met behulp van de docentenhandleiding maak je zelf een programma, variërend van één tot meerdere lesuren. Het lesprogramma is ontwikkeld door het Nederlandse Rode Kruis en Humanity House.

Extra lessuggestie: Kom met de leerlingen naar Den Haag voor een spannende ervaringsreis door het Humanity House, waarin leerlingen zelf ervaren hoe het is om te moeten vluchten ([zie www.humanityhouse.org](http://www.humanityhouse.org)).

E-boek:

Kinderen die de wereld hebben veranderd

😊 12-16 jaar ⌚ 11 x 2 lessen ⓘ individueel, werken in groepjes, klassikaal

Kernconcept	Verschillende kinderrechten
Probleem	Diverse problemen, zoals discriminatie, slechte gezondheidszorg, slavernij, geweld
Sluit aan bij	Biologie, aardrijkskunde, geschiedenis, Nederlands
Vorbereiding	Als u Windows gebruikt heb je e-reader software nodig, voor Mac en iPhone is het eenvoudiger. Zie www.wikihow.com/Open-Epub-Files . Ook heb je een Dropbox account nodig. Als je die nog niet hebt, kun je die gratis aanmaken op www.dropbox.com .
Direct of verwijzing	Het e-boek is gratis te downloaden via www.mensenrechten.nl/ebook-met-verhalen-en-kinderrechten-oefeningen
Leerdoel	Dit is een e-boek, gekoppeld aan digitale lessen voor verschillende vakken in het voortgezet onderwijs. De leerlingen leren dat je ook als kind voor verandering kunt zorgen!

Het e-boek 'Kinderen die de wereld hebben veranderd' is een speciale versie voor het voortgezet onderwijs van het gelijknamige boek. Bij 10 van de 22 verhalen uit het boek zijn er links opgenomen naar 11 verschillende digitale lessen. Acht lessen zijn bedoeld voor de onderbouw van havo/vwo, drie voor het vmbo.

De digitale lessen zijn gericht op de vakken biologie (4x), aardrijkskunde (3x), geschiedenis (2x), Nederlands (1x) en een vakoverstijgend project (1x).

Alles lessen staan voor verhalen over kinderen die zijn opgestaan tegen onrecht of die symbool zijn geworden van onrecht dat is aangedaan. Malala (Yousafzai) staat voor beide. De Taliban hebben geprobeerd haar te vermoorden omdat ze zich uitsprak over het recht op onderwijs van meisjes. Ze overleefde de aanslag en kreeg de Nobelprijs voor de Vrede voor haar niet aflatende inzet voor meisjesrechten.

De digitale les 'Maak het waar' bij het verhaal van Malala gaat dieper in op mogelijke oplossingen voor problemen in ontwikkelingslanden, zoals het recht op onderwijs.

De andere digitale lessen sluiten aan bij verhalen van de bekende en minder bekende kinderen Anna Frank, Nkosi Johnson, Christiane F., Kim Phuc, Mauro (Manuel), Felix Finkbeiner, Umilia Chaudhary, Helen Keller en Ruby Bridges. Deze lessen en hun verhalen gaan in op jodenvervolgung, hiv/aids, drugsverslaving, klimaatverandering, slavernij, inclusie, oorlog, racisme en de asielkinderen-problematiek.

Malala op de voorkant van de Time, een afbeelding uit het eboek

Trash

12-18 jaar

180 minuten

individueel, in groepjes (aantal II.), klassikaal

Kernconcept	Recht op onderwijs
Probleem	Armoede, kinderarbeid, corruptie, politiegeweld
Sluit aan bij	Aardrijkskunde, leven in een krottenwijk
Vorbereiding	<i>Film en het online lesmateriaal klaarzetten</i>
Direct of verwijzing	De film (113 minuten) en het online lesmateriaal (opdrachtenblad en docentenhandleiding) zijn gratis te verkrijgen via www.moviesthatmatter.nl/educatie/filmaanbod/film_info_educatief?id=1831&pid=4851
Leerdoel	Na de les kunnen leerlingen een beschrijving geven van Brazilië en favela's, uitleggen wat corruptie is en waarom dit plaatsvindt in Brazilië, en benoemen welke kinderrechten worden geschonden in Brazilië.

'Trash' gaat over twee jongens, Rafael en Gardo, die vuilnis sorteren in de sloppenwijken van Rio de Janeiro. Wanneer ze een portemonnee vinden tussen het afval realiseren ze zich niet wat de gevolgen hiervan zijn. Op het moment dat de politie langskomt en een enorm hoge beloning uitlooft voor de vinder van de portemonnee, begrijpen ze dat er meer aan de hand is. Ze slaan op de vlucht voor de politie en komen terecht in een uitzonderlijk, maar gevaarlijk avontuur.

De film en het bijbehorende online lesmateriaal gaan dieper in op het leven (van kinderen) in een sloppenwijk en op vuilnisbelten in Rio de Janeiro, onder meer aan de hand van fragmenten van Trash en van andere films. De kinderen hebben – zowel in de film als in het echt – te maken met grote armoede, rechtenloosheid, corruptie, het geweld van de politie en 'pacificatie' van de sloppenwijken omwille van het booming armoede-toerisme.

Op het opdrachtenblad staan opdrachten die de leerlingen voor, tijdens en na de film kunnen maken.

De discussie met de klas kan aansluiten bij wat een van de jongens aan het einde van de film zegt: "Ga de straat op. Laten we vechten voor onze rechten. Anders zal 't bergafwaarts gaan met Brazilië." De leerlingen krijgen de vraag 'Wat denk jij: heb jij het gevoel dat je de toekomst kunt veranderen? Hoe zou je dat dan doen?'

Vluchtelingen & asielzoekers

14-16 jaar

2-20 lesuren

individueel, tweetallen, groepjes (3-4 leerlingen), klassikaal

Kernconcept	Vluchtelingen, asielbeleid, internationale verdragen, het leven in een vluchtelingenkamp, alleenstaande minderjarige vreemdelingen
Probleem	
Sluit aan bij	Aardrijkskunde, maatschappijleer, mensenrechten en burgerschap, kunstzinnige vorming
Vorbereiding	Geen
Direct of verwijzing	Gratis digitale lessenserie van Centrum voor Mondiaal Onderwijs: ➔ www.cmo.nl/grenzeloos/index.php/vluchtelingen-asielzoekers
Leerdoel	Vluchtelingen & Asielzoekers is een digitale leerlijn voor klas 3/4 van havo/vwo. De leerlingen leren verschillende termen en achtergronden van migratie.

Een vreemdeling is iemand die in Nederland verblijft en geen Nederlands paspoort heeft. In het dagelijks taalgebruik worden de termen vreemdelingen, migranten, allochtonen, vluchtelingen, asielzoekers en illegalen ten onrechte vaak door elkaar gebruikt. Deze leerlijn biedt inzicht in deze ingewikkelde situatie.

De tien thema's die in deze leerlijn over migratie aan bod komen zijn:

1. Vreemdelingen
2. Vluchtelingen
3. Internationale verdragen en acties
4. Vluchtelingenkampen
5. Asielbeleid
6. Economische vluchtelingen
7. SOS Europa
8. Alleenstaande minderjarige vreemdelingen
9. Uitgenodigde vluchtelingen
10. Integratie

Elk van de tien thema's is goed voor twee lesuren.

Leraren en leerlingen kunnen zelf uit de tien thema's

een keuze maken. Het leerlingenmateriaal bestaat elke keer uit een introductie, de leerdoelen en een aantal stappen (2-7). Elke laatste stap levert een creatief eindproduct op.

Voor docenten is er bij elke les een docent-handleiding beschikbaar met educatieve suggesties, antwoorden op de vragen en de kerndoelen/eindtermen. Daarvoor kun je je aanmelden via
➔ www.cmo.nl/grenzeloos/index.php/registreer-log-in.

Martelen is geen spel

14-18 jaar

30-50 minuten

werken in groepjes (aantal 3-6)

Kernconcept	Verbod op martelen
Probleem	Machtsmisbruik, dictatuur
Sluit aan bij	Maatschappijleer, aardrijkskunde, geschiedenis, mensenrechten
Vorbereiding	Uitknippen van materialen
Direct of verwijzing	Gratis bij Amnesty International te bestellen via jongeren@amnesty.nl
Leerdoel	'Martelen is geen spel' is een spel om te laten zien wat martelen is en wat het betekent voor de slachtoffers.

In het spel staan vijf verhalen van slachtoffers van marteling centraal: Alfreda Disbarro uit Filipijnen, Ali Aarrass uit Marokko, Claudia Medina uit Mexico, Moses Akatugba uit Nigeria en Erkin Musaev uit Oezbekistan. De spelers uit het spel identificeren zich met een van deze vijf slachtoffers en spelen onder hun naam.

Op het vakje 'Incident' is hen iets naars overkomen. Op het vakje 'MartelMoment' vertellen zij – in episodes – over wat ze meegemaakt hebben en hoe het met hen is afgelopen. Op het vakje 'FolterFeiten' krijgen zij een algemene vraag over martelen. Bij elk Incident, elk MartelMoment en bij een fout antwoord op de vraag van FolterFeit verlies je een stukje van je Dignity. Je Dignity kan weer stukje voor stukje worden opgebouwd bij een goed beantwoorde vraag of als je op een Amnesty-vakje komt, symbool voor een solidariteitsactie die Amnesty voor jou georganiseerd heeft. Winnaar ben je als je op de Amnesty-kaars midden op het spel uitkomt.

Met 'Martelen is geen spel' slaagt Amnesty erin om een moeilijk thema als martelen op een ietwat luchtige manier over het voetlicht te brengen.

Mensjesrechten

14-20 jaar

1-4 lesuren

individueel, werken in groepjes, klassikaal

Kernconcept	Recht op privacy, verbod op discriminatie, recht op asiel
Probleem	Vooroordelen, misbruik
Sluit aan bij	Maatschappijleer, aardrijkskunde, mensenrechten en burgerschap
Vorbereiding	Dvd klaarzetten
Direct of verwijzing	Mensjesrechten is voor € 10,- bij Amnesty International te bestellen via www.amnesty.nl/wat-we-doen/educatie/mensjesrechten-2
Leerdoel	Mensjesrechten bestaat uit een dvd, een handleiding, een werkmap en vier verschillende werkbladen (alleen per 10 leerlingen) voor leerlingen vanaf klas 3 van voortgezet onderwijs en mbo

Er leven in Nederland ongeveer vier miljoen kinderen. Met de meesten gaat het prima, maar met sommigen gaat het niet goed. Hierover gaan de minidocumentaires in de lessenreeks Mensjesrechten.

Aan de hand van herkenbare en indrukwekkende verhalen gaan leerlingen aan de slag met actuele kinderrechtenkwesties in Nederland. In elke minidocumentaire komt één jongere aan het woord die vertelt over wat hij of zij meemaakt. Marscha ontvangt hatemails. Romy wordt gepest. Biba ontmoet een leuke jongen op internet en wordt gechanteerd met naaktfoto's. Davron, Saïd, Aram en Mustafa zijn gevlucht, maken onderweg vreselijke dingen mee en krijgen problemen in Nederland over hun status.

Mensjesrechten bestaat uit verschillende materialen met afwisselende opdrachten en activiteiten. Een belangrijke rol is weggelegd voor discussie en debat.

Leerlingen kijken en luisteren naar verhalen over kinderrechtenschendingen, lezen berichten uit het nieuws én gaan hier uiteindelijk met elkaar over in debat. Discussie en debat zijn middelen bij uitstek om de mening van leerlingen over kinderrechtenkwesties aan te scherpen, maar het mogen debatteren en discussiëren is ook een recht op zich. Zo leren jongeren beter voor hun eigen en andermans rechten op te komen.

Is geluk een mensenrecht?

15-18 jaar

5 -10 lesuren

Werken in groepjes, klassikaal

Kernconcept	Mensenrechten algemeen, recht op leven, menselijke waardigheid
Probleem	Mensenrechtenschendingen
Sluit aan bij	Filosofie
Vorbereiding	In de lesbrief staan diverse links naar (YouTube-)filmpjes. Het is handig om die van tevoren klaar te zetten.
Direct of verwijzing	Gratis aan te vragen via kva@wolfert.nl
Leerdoel	Leerlingen verdiepen zich in de vraag of geluk een mensenrecht is en hoe de wereld verbeterd zou kunnen worden. Ze denken ook na over menselijke waardigheid en de verantwoordelijkheid om mensenrechten te beschermen.

In 2011 nam de VN de resolutie 65/309 aan met de woorden: “Het nastreven van geluk is een fundamenteel menselijk doel.” Deze resolutie werd gevolgd door de instelling van de “Internationale Dag van het Geluk” dat sinds 2012 elk jaar op 20 maart wordt gevierd.

Maar wie de radio of tv aanzet, ziet weinig redenen om gelukkig te zijn: de situatie in Syrië, terroristische aanslagen, verdronken vluchtelingen, smeltende ijskappen, discriminatie, onderdrukking en politieke gevangenneming. Mensen maken zich ernstig zorgen, raken gedeprimeerd of gaan het nieuws mijden.

Maar er zijn ook tekenen van hoop. Een simpel oogcontact-experiment van Amnesty Polen, waarbij autochtonen en vluchtelingen letterlijk tegenover elkaar kwamen te zitten, bracht mensen dichterbij elkaar en werden er letterlijke en figuurlijke grenzen doorbroken. Het experiment sloot goed aan bij de lange filosofische traditie van ‘menselijke waardigheid’ die iedereen toekomt, een waardigheid die beschermd wordt door de mensenrechten.

Dit oogcontact-experiment is te vinden in de lesbrief ‘Is geluk een mensenrecht?’. In deze lesbrief, ontwikkeld door de filosofiedocenten Kiki Varekamp en Fransiscus Kusters van het Wolfert College en Wolfert Tweetalig, verdiepen leerlingen van de bovenbouw van havo/vwo zich in de vraag of geluk een mensenrecht is.

Zij filosoferen over welke bewustzijnsverandering we tot stand kunnen brengen om de wereld te veranderen en hoe we dat kunnen doen. Zij denken na of er een absolute grens is waar je doorheen kunt zakken en waardoor je je menselijke waardigheid verliest. Zij bezinnen zich over verantwoordelijkheden en over wie volgens hen de plicht hebben om de mensenrechten te beschermen. Tot slot verwoorden zij wie volgens hen voor een betere wereld kan/moet zorgen.

Naast de open filosofische vragen biedt de lesbrief ook verschillende oefeningen, zoals een eigen oogcontact-experiment en een socratisch-filosofisch gesprek over geluk en mensenrechten. De lesbrief sluit af met een korte docentenhandleiding met daarin suggesties hoe om te gaan met open vragen en hoe de stappen van het Socratisch gesprek kunnen verlopen. In een verdiepingsartikel met vragen en oefeningen over mensenrechten in Tibet geeft de handleiding suggesties voor een eigen minicampagne.

Het T-shirt

15-18 jaar

30 minuten

individueel, klassikaal

Kernconcept	Recht op vrijheid, vrijheid van meningsuiting, vrijheid van godsdienst
Probleem	Extremisme, terrorisme, vooroordelen
Sluit aan bij	Kritisch denken; vakken CKV, levensbeschouwing, maatschappijleer en filosofie
Vorbereiding	Film klaarzetten, opdrachtenbladen kopiëren voor de leerlingen
Direct of verwijzing	De film (10 minuten), de opdrachtenbladen en de docentenhandleiding zijn gratis te downloaden via www.movieshatmatter.nl/educatie/filmaanbod/film_info_educatief?id=764&pid=4851
Leerdoel	'Het T-shirt' is een ingenieus en geestig commentaar op extremisme en gebrek aan respect voor andersdenkenden, geschikt voor bovenbouw havo/vwo. De leerlingen denken na of ze bereid zijn de eigen opvattingen te heroverwegen en deze waar nodig te wijzigen.

'Het T-shirt' is een korte film die zich afspeelt in een winkel in Slowakije. Een half-Amerikaans, half-Slowaakse klant raakt aan de praat met een winkelier. De tekst op het T-shirt van de winkelier leidt tot onverwachte wendingen in een gesprek over oorlog, terrorisme, de vrijheid meningsuiting, de vrijheid van godsdienst, nationalisme en extremisme.

Met deze film en de bijbehorende lesbrief worden de leerlingen uitgedaagd om aan de hand van concrete voorbeelden uit te leggen hoe vrijheden op verschillende manieren geïnterpreteerd en gewaardeerd kunnen worden. Doelstelling van de lesbrief is dan ook dat de leerlingen na te laten denken of ze bereid zijn de eigen opvattingen te heroverwegen en deze waar nodig te wijzigen.

Free2Choose

15-21 jaar

1-10 lesuren

werken in groepjes, klassikaal

Kernconcept	Mensenrechten, vrijheid van meningsuiting, vrijheid van godsdienst
Probleem	Discriminatie, botsende mensenrechten
Sluit aan bij	Maatschappijleer, burgerschap, staatsinrichting, Nederlands
Vorbereiding	Geen
Direct of verwijzing	Gratis digiles van Anne Frank Stichting via www.annefrank.org/nl/educatie/product/23/free2choose
Leerdoel	Digiles 'Free2Choose' is een discussieprogramma over botsende rechten voor bovenbouw vmbo en mbo. Leerlingen leren inzien dat hierover zelden een gemakkelijk antwoord te geven is en worden zich bewust van het belang van mensenrechten.

Mag een politieagent tijdens z'n werk een tulband dragen? Mogen neo-nazi's voor de synagoge demonstreren? Mag een ambtenaar zijn geweten volgen en weigeren homo's te trouwen? Het zijn vragen die centraal staan in het discussieprogramma Free2choose over botsende rechten zoals vrijheid van meningsuiting, godsdienstvrijheid en het recht om niet gediscrimineerd te worden.

In tegenstelling tot wat een hoop mensen denken, zijn er bij botsende grondrechten geen standaard-antwoorden. Het ene grondrecht gaat niet altijd of automatisch boven het andere grondrecht. Iedere keer opnieuw moet hierover worden nagedacht en gedebatteerd en moet hierover een afweging worden gemaakt. In het parlement, door de wetgever, in de rechtszaal, maar ook door de hele samenleving. Ieder grondrecht kent dus grenzen.

Aan de hand van internationale voorbeelden zijn tien korte filmclips samengesteld die jongeren willen laten nadenken over dilemma's die ontstaan als fundamentele rechten met elkaar in botsing komen. Deze filmclips vormen de basis van de digitale les.

Aan het eind van iedere filmclip wordt een vraag gesteld waarop alleen 'ja' of 'nee' kan worden geantwoord. Die vragen zijn zo veel mogelijk echte dilemma's: complexe vragen waarop eigenlijk niet snel met een eenvoudig ja of nee is te antwoorden. Voor beide standpunten zijn goede en sterke argumenten te vinden. Stemmen kan met een smartphone of met kaartjes die bij het spel zitten.

Ga hierna de discussie met de leerlingen aan. De discussie is geen debat dat leerlingen moeten of kunnen winnen. Het is een uitwisseling van standpunten en argumenten.

Fair Play

😊 15-25 jaar

🕒 1-2 lesuren

👤 individueel, in groepjes (5-6 leerlingen), klassikaal

Kernconcept	Non-discriminatie, gelijke behandeling, inclusie
Probleem	Moslimdiscriminatie, homodiscriminatie, antisemitisme, vooroordelen
Sluit aan bij	Maatschappijleer, burgerschap, Nederlands, kritisch denken
Vorbereiding	Downloaden en printen van de vijf situatiekaarten
Direct of verwijzing	De online game is te spelen vanaf www.playfairplay.nl . Kijk ter voorbereiding even op www.annefrank.org/nl/educatie/product/27/fair-play-nederlands . De situatiekaarten zijn te downloaden via www.annefrank.org/nl/educatie/product/72/situatiekaarten-over-vooroordelen-en-discriminatie
Leerdoel	'Fair Play' is een werkvorm bestaande uit een educatieve game en vijf situatiekaarten. De leerlingen worden uitgedaagd om bewust na te denken over hun eigen handelen. Ze krijgen zo inzicht in hun houding en het effect van hun uitspraken.

Onderzoek heeft uitgewezen dat jongeren tussen de 15 en 25 jaar relatief veel te maken hebben met moslimdiscriminatie, homodiscriminatie en antisemitisme. De Anne Frank Stichting heeft daarom specifiek voor deze leeftijdsgroep 'Fair Play' opgezet.

De game daagt spelers uit om bewust na te denken over hun eigen handelen. Welke rol neem jij aan op cruciale momenten? Doe je mee? Kijk je toe? Help je? Kortom: ben jij dader, toeschouwer of helper? Dankzij de directe feedback op hun keuzes zien spelers meteen welke impact hun handelen heeft op anderen én op de situatie.

Met de situatiekaarten gaan de leerlingen vervolgens in kleinere groepjes aan de slag met een positiespel van vijf kaarten met tekeningen van beledigende opmerkingen/vooroordelen en discriminerende situaties. Tijdens het spel bepalen jongeren zelf hoe ernstig een bepaalde situatie is door de kaarten op volgorde te leggen. Als afsluiting leest de docent een situatie voor. In groepjes bedenken jongeren hun eigen handelingsopties en schrijven die daarna op het bord. Welke reacties steunen het slachtoffer?

De Fatale Cruise

16-18 jaar

3 lesuren

individueel, werken in groepjes, klassikaal

Kernconcept	Mensenrechten voor iedereen, ondeelbaarheid van mensenrechten
Probleem	Selectiviteit en prioriteit binnen mensenrechten?
Sluit aan bij	Filosofie en mensenrechten
Vorbereiding	Geen
Direct of verwijzing	Gratis te downloaden via www.amnestynijmegen.nl/download/Defatalecruise-lespakket.pdf
Leerdoel	Leerlingen leren over filosofische begrippen en filosofen in relatie tot mensenrechten. Ze kunnen dit toepassen in een gegeven fictieve samenlevingssituatie.

Dit is de situatie: een luxueus cruiseschip gaat ten onder. Een groep schipbreukelingen strandt op een onbewoond eiland.

Gaandeweg dringen zich steeds nieuwe mensenrechtelijke vragen op: is het nodig dat iemand de leiding neemt?

Moet iedereen helpen bij de noodzakelijke overlevingspogingen of mogen bepaalde mensen (zoals mensen met een beperking of omwille van hun geloofsovertuiging) van die taak worden vrijgesteld?

Mag de vrijheid van de een worden beperkt ten behoeve van de vrijheid van een ander? Hebben personen met een bepaalde 'meerwaarde' voor de groep, bijvoorbeeld mensen die op grond van kennis of vaardigheden de overlevingskansen van de hele groep vergroten, bijzondere voorrechten? Of moet iedereen gelijk behandeld worden?

Voor deze filosofische en mensenrechtelijke vragen gaan de leerlingen te rade bij wat verschillende filosofen te zeggen hebben over 'vrijheid', 'gelijkheid', 'broederschap' en 'rechtvaardigheid' én wat de mensenrechten ons daarover leren.

Onschuldig ter dood veroordeeld

16-18 jaar

1 lesuur

individueel, in groepjes, klassikaal

Kernconcept	Doodstraf, discriminatie, eerlijk strafproces
Probleem	Onerlijk strafproces, machtsmisbruik, vooroordelen
Sluit aan bij	Maatschappijleer en Maatschappijwetenschappen: straffen, rechtssysteem
Vorbereiding	Download de lesbrief voor de vragen en antwoorden die horen bij de video
Direct of verwijzing	Handleiding en film te vinden op www.schooltv.nl/video/nieuwsuur-in-de-klas-onschuldig-ter-dood-veroordeeld/#q=onschuldig%20dood (als de link niet werkt dan bij schooltv zoeken op 'onschuldig dood').
Leerdoel	'Onschuldig ter dood veroordeeld' is een speciaal voor het onderwijs bewerkte video van Nieuwsuur in de Klas met bijbehorende handleiding en kijkvragen van SchoolTV.

In de Verenigde Staten van Amerika wordt in een aantal staten nog steeds de doodstraf uitgevoerd. Het is de zwaarst denkbare straf en onomkeerbaar. Maar uit onderzoek komt naar voren dat 1 op de 25 terdoodveroordeelden onschuldig is. Veel gevangenen zijn al geëxecuteerd voordat hun onschuld is gebleken. Anthony Graves zit 18 jaar onschuldig vast in een dodencel. 45 dagen voor zijn executie wordt hij toch nog onschuldig bevonden en vrijgelaten.

De leerlingen verdiepen zich door middel van kijken en verwerkingsopdrachten in vragen als:

- Hoe ontstaat een tunnelvisie waarmee naar een zaak wordt gekeken?
- Waarom worden alibi's soms genegeerd?
- Hoe belangrijk is geld om jezelf te kunnen verdedigen?
- Waarom schreeuwt de samenleving om het aanwijzen van een schuldige?
- Hoe is het leven in een dodencel?
- Wat zijn argumenten tegen en voor de doodstraf?

Colofon

Dit is een uitgave van het College voor de Rechten van de Mens

COLLEGE VOOR DE RECHTEN VAN DE MENS

College voor de Rechten van de Mens
Kleinesingel 1-3
Postbus 16001
3500 DA Utrecht
030 888 38 88

info@mensenrechten.nl
mensenrechteneducatie@mensenrechten.nl
www.mensenrechten.nl
www.mensenrechten.nl/opschool

Voor vragen kunt u een mail sturen of bellen.

Redactie

Jonneke Naber
Tim Looten
Tekstbureau Radix

Illustraties

Klaartje Berkelmans Illustraties

Ontwerp

Ontwerpwerk, Den Haag

Drukker

Drukkerij van Deventer, 's-Gravenzande

Publicatiedatum: november 2018

In samenwerking met Amnesty International, Anne Frank Stichting, Centrum voor Mondiaal Onderwijs, Defence for Children, Movies that Matter, VOSABB, UNICEF

